

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din - nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 - nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SCOVENEK

Ček, račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Zagreb št. 7563; Zagreb št. 39.011; Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Vir Krekovih uspehov

(Ob petnajstletnici njegove smrti 8. X. 1917).

Če bi vprašali tiste, ki so s Krekom živeli, kaj jim je na njem vzbujalo največje začudenje, bi gotovo dobili prav različne odgovore. G. Ziller, Krekov sodružnik pri začetkih naše delavske organizacije, eden izmed tistih delavcev, ki so se pridružili Kreku takoj pri njegovem prvem nastopu v javnosti, je rekel, da se je najbolj čudil neverjetni agitatorični sili Krekovi; vse svoje poslušavce je zajel kakor ribič; naj je prišel kdo k njegovemu govoru od katere koli stranke, odhajal je kot njegov prijatelj.

Ostanimo pri tej označbi, ki je za Krekovo moč nad množicami gotovo značilna, in skušajmo odgovoriti na nadaljnje vprašanje, ki se nam vrva samo po sebi: kje je pa vir tem Krekovim uspehom, ki jim res izlepa na najdemo enakih?

Ta vir je označil Krek sam; vsi smo ga že brali, samo nismo se morebiti zavedali vse globine tistih besed; mogoče je tudi, da smo jih smatrali samo za — lepe besede, kajti naša doba ima malo umevanja az najgloblje vire življenja. V mislih imamo znane besede, ki jih je napisal Krek v spominjsko knjigo delavki, zvesti sodružnici pri delu za organizacijo delavcev:

Svečo pogledj, ki se sama použiva, vedno je manjša, ko drugim gori; njeno svetlobo uživajo drugi, nanjo misleč šele, ko je že ni. Bodi kot sveča! Dovolj jih je v temi, treba jim luči, da pridejo iz nje. Gori, izgori in nase pozabi — pa zadovoljno bo troje sreč!

Kajne, takih besed mi danes ne verujemo več, a verovatno jih je Krek, ki je njih resnično doživel na sebi. Njegovi uspehi so izvirali od tod, ker je nase pozabil v skrbi za druge; radi tega je imel za druge toliko časa, toliko denarja, toliko skrbi, ker je teh stvari zase tako malo potreboval.

Ko se je Krek pripravil za doktorat, je napisal disertacijo: »O značaju in miselnosti sv. apostola Pavla. Disertacija menda ni bila objavljena, nedvomno imamo pa ekscerpt iz nje ohranjen pri označbi sv. Pavla v Krekovih Zgodbah sv. pisma, II. del. Slika sv. Pavla je tam izdelana s posebno skrbjo in vidi se, da je ta silni organizator Kreku zelo imponiral. En Pavlov izrek bi lahko označili kot Krekovo geslo: »Vse sem poslal vsem, da bi vse pridobil.« Ljudje so se Kreka tako zvesto držali radi tega, ker je Krek skušal vsakemu dati to, česar je tistemu najbolj manjkalo.

Česa nam pa manjka? Premnogim manjka kruha. Koliko se je trudil Krek, da bi pomagal vsem delovnim slojem do boljšega kruha! Delo naj bo bolj plačano, kapital brez dela naj pa donaja kar mogoče malo — to je vsebina vsega njegovega Socializma.

Človek pa ne živi samo od kruha. Ljudem manjka tudi nekaterih duševnih dobrin, ki življenje šele delajo vredno življenja. Manjka jim prijateljstva, manjka izobrazbe; tudi najpreprostejši delavec zahteva nekaj spoštovanja pred svojo osebo zaradi dela, ki ga opravlja. In mi vsi hrepenimo po svobodi.

Vse to je Krek dajal ljudem najprej s načinom, kakor je ž njimi občeval, predvsem pa s tem, da jim je ustanavljal organizacije. Površno bi pojmovali pomen organizacij, če bi sodili, da so imele samo namen zboljšati ljudem njihov gospodarski položaj. Ne, niti tako izrazilo gospodarske ustanove kakor n. pr. posojilnice ali konsumna društva niso imele tega namena; Krek je sam živo podčrtaval, da je njih namen mnogo večji: ljudi med seboj zblížiti, vzbujati jim zmisel za skupnost, rešiti človeka njegove osamelosti, vsaditi ga v krog prijateljev in znancev in ga tako zasidrati v življenje. Že stari Rimljani so imenovali prijatelje najlepši okras življenja.

Nastane sedaj vprašanje, ali ni tako živ-

Izjave dr. Jevtića

Svetovna gospodarska konferenca najvažnejši dogodek prihodnjega leta

Belgrad, 7. okt. 1. Z današnjim orient-ekspresom se je vrnil naš zunanji minister Jevtić s svojo gospo in tajnikom Nikodijem Jovanovičem iz Ženeve. Zunanjenemu ministru dr. Jevtiću so šli nasproti do Ruma belgrajski časnikarji, ki jih je takoj sprejel v svojem salonu ter jim dal sledečo izjavo:

»Predvsem vam hočem povedati o svojih osebnih vtisih. Po mojem mnenju je bilo 13. zasedanje Zveze narodov v drugačni atmosferi kakor vsa dosedanja zasedanja. Predvsem so bile v Zvezi narodov velike osebnostne spremembe. Izgubili smo nekoliko figur, med katerimi je bila najmarkantnejša osebnost pokojni Aristide Briand. Pa tudi politični odnosi so se pod močnim vtisom dogodkov v zadnjem času znatno spremenili, da se je delo tega zborovanja vršilo in se še vrši pod pritiskom težkih zapletljivosti in mednarodnih problemov, ki so bili stavljeni na dnevni red.

Vsekakor se je pričakovalo, da se lausanski konferenci ti mednarodni problemi tretirajo v znojni atmosferi. Toda nagli preokret v razorožitvenem vprašanju, ki ga je izzvala Nemčija, je povzročil, da je na letošnjem zborovanju Zveze narodov zavladal precejšnji pesimizem.

S tem zasedanjem pa Zveza narodov formalno še ni končala svojega dela, ker ji sledi čez pol-drugega meseca drugo izredno zasedanje Zveze narodov, vzporedno z njim pa se bo znova pričelo in nadaljevalo delo razorožitvene konference. Mednarodni problemi, ki so sedaj razpravljani v kabinetih po starih diplomatskih metodah, se bodo pri tej priliki ponovno prenesli v Ženevo, kjer bodo skušali najti definitivno rešitev.

Sprejem

Na belgrajski postaji so g. ministra Jevtića sprejeli zastopnik zunanega ministra dr. Kramer, minister dvora g. Colak-Antić, pomočnik zunanjega ministra g. Jurisić, naš poslanik in opolnomočeni minister v Ankari g. Janković, načelniki posameznih oddelkov zunanega ministrstva Bodi, Gerasimović, Stanić, Jovanović ter zastopnik šefa centralnega predbiroja Milan Nikolić, šef odseka za tisk Gjurović, šef protokola Novaković in šef kabine Marković, ki je izročil ge. Jevtiću krasen kopek cvetja.

G. Jevtić je točno ob 5 popoldne sprejel v svojem kabinetu domače in inozemske časnikarje ter jim dal pri tej priliki sledečo izjavo:

»Pri presoji pomena sedanjega zasedanja zborovanja Zveze narodov je treba vzeti predvsem v obzir dva važna dejstva:

1. Stojimo pred svetovno gospodarsko konferenco, ki bo zanesljivo še v začetku prihodnjega leta v Londonu. Na tej konferenci bodo vsestransko in v vseh oblikah reševali svetovno gospodarsko in finančno krizo. O tem bi bila diskusija na letošnjem zasedanju Zveze narodov pregledna, ker bi ne mogla dovesti do nobene konkretne rešitve, ker zanje niso bili podani pogoji in tudi niso bile izvršene potrebne priprave.

2. Razorožitveno vprašanje tudi še ni bilo stavljen na dnevni red seje skupščine. S tem vprašanjem se, kakor je že znano, bavi trenutno urad za razorožitev, ki ima nalogo, da izvrši vse predhodne priprave in določi dan za sklicanje te konference. Delo odbora je bilo oteženo radi nenadne zahteve Nemčije po enakopravnosti in oboroževanju, in je vsled njenega nenadnega odhoda iz biroja razorožitvene konference problem, ki je že sam na sebi itak težak, postal še bolj kompliciran in zamotan, tako da se njegova rešitev nahaja v zelo težki fazi. Vseeno pa se veruje, da se ho ta razorožitvena konferenca sestati najpozneje v začetku decembra, ko se pričakujejo zelo važni sklepi v tem vprašanju.

Kakor sem rekel, sta ta dva problema letos odgodila važne diskusije na skupščini Zveze narodov, s čimer je tudi 13. zasedanje brez dvoma zelo izgubilo na svojem pomenu. Četudi so stvari take, je treba vendar naglasiti, da so pozitivna dejstva v sedanjem delu skupščine, ki jih je treba podčrtati tem bolj, ker posebno zanimajo našo državo.

Mednarodna javna dela

V tem pogledu je treba predvsem poudariti sprejete pogoje, ki se nanašajo na velika mednarodna javna dela, ki imajo cilj, zmanjšati brezposelnost in ublažiti gospodarsko krizo v državah srednje in vzhodne Evrope. Ti predlogi predvidevajo velika javna dela tudi v sami naši državi.

Ijenje sama skrb za druge — žalostno? Krek sam odgovarja v zgoraj citirani pesmi, da je to baš obratno: ob takem življenju zadovoljno bo tvoje srce. Zopet nekaj, česar mi dandanes v naši šibki veri ne verjamemo radi, a je vendar tako rekoč samo po sebi umevno. Saj Bog ni — da rabimo banalen izraz — umazan. Kar ste storili komu Njegovih najmanjših bratov, to ste Njemu storili. Odmeril bo z isto mero, s katero bomo mi merili.

Prvo nedeljo v septembru je bilo v Slovencu v Nedeljskih mislih zapisanih nekaj stavkov, ki nam po našem mnenju podajajo prav zanesljiva navodila za presojanje Krekove veličine. Objavljamo jih brez komentarja, prepričajoč cenjenim bralcem, da sami sodijo o tem, ali jih opravičeno apliciramo na Kreka:

Načrt naše vlade

Glede načrtov, ki jih je predložila naša vlada, moram posebno naglasiti: graditev cest mednarodnega značaja po vsej državi, rekonstrukcijo našega železniskega sistema, zgraditev pristanišča v Belgradu in zgraditev mostu na Donavi, s katerim bo dosežena najkrajša zveza z Romunijo in se bo torej našla tudi najkrajša železniška pot med Bordeauxom in Odeso, takozvano 45. paralelo. Omenjene predloge bo odstopila skupščina Zveze narodov komisiji ekspertov, ki bodo pripravili vse potrebno za svetovno gospodarsko konferenco, ki bo morala to vprašanje staviti na dnevni red prihodnje svetovne gospodarske konference v Londonu.

Ob tej priliki je treba predvsem izreči priznanje francoski delegaciji za vsestransko zanimanje in zavzemanje, da se ti predlogi sprejmejo. Toliko bolj je treba občudovati smrt našega zaslužnega prijatelja, pokojnega Alberta Thomasa, ki se je trudil in s svojo iniciativo največ pripomogel, da so ti predlogi našli pravilno pot do rešitve.

Konferenca v Stresi

Z druge strani je komisija za proučevanje evropske unije sprejela priporočila konference v Stresi, zlasti one, ki se nanašajo na gospodarska in finančna vprašanja. Ta komisija je sprejela načrte konvencij z že znanimi rezervami, ki so jih nekatere države formulirale v Stresi. Tu gre predvsem za revalorizacijo cen kmetijskih proizvodov. Na njene predloge se je ustanovila posebna kom-

misija ekspertov, ki ji predseduje francoska delegacija z bivšim ministrom Georgeom Bonnetom, ki je bil tudi predsednik konference v Stresi in ki ima tudi nalogo, da v nekaj tednih izdela vse potrebne detaile za organizacijo in funkcioniranje fonda za revalorizacijo žitaric in fonda za stabilizacijo valut srednje in vzhodne Evrope ter da svoje sklepe predloži komisiji, ki se bo sestala v decembru, na čelu.

Kakor je bilo sklenjeno, se bo Svet Zveze narodov sestal koncem novembra, da rešuje japonsko-kitajski spor.

Za brezposelne

Zelo važni so predlogi, ki so predloženi za omejitve brezposelnosti za bodočo svetovno gospodarsko konferenco, ki predvidevajo velikopotezne načrte za mednarodna javna dela. Najbolj važno pri tem je, da se smatrajo ti predlogi kot dopolnilni sklepi konference v Stresi, katera je sprejela sklepe za revalorizacijo agrarnih proizvodov in ustanovitev fonda za vzdrževanje valut. Vsa dela večjega obsega bodo brez dvoma doprinesla, da se zmanjša brezposelnost neposredno tudi v drugih državah centralne Evrope.

To je v glavnem vse, kar vam lahko povem.

Na vprašanje časnikarjev, če se bo madriška procedura prostovoljno sprejela, je minister odgovoril: »To je dopolnilo in mi se v tem vprašanju ne bom spuščal v diskusijo. Nemi se vprašati to vprašanje, želč, da se sestavi posebna stalna komisija za to.«

Vladna kriza v Romuniji

Ali pride Titulescu?

Bukarešt, 7. oktobra. Ž. V Romuniji je nenadoma nastala politična kriza. Ker je ministriški svet v pretekli noči na predlog Maniua sklenil, da odkloni priporočila finančne komisije Zveze narodov, je ministriški predsednik Vajda Vojvod davi prispel v Roman, kjer prisotvuje kralj jesenskim manevrom, ter mu izročil demisijsko celokupno vlado. Politični položaj je trenutno nejasen. V političnih krogih govorijo, da bo ministriški predsednik Vajda Vojvod predlagal kralju, da ne sprejme demisijske kabinete, temveč da izvede finančno politiko, ki jo pred-

laga Zveza narodov, toda brez zunanje kontrole. Vlada bi se z ozirom na ta predlog spustila v direktna pogajanja s pariškimi upniki, ki naj bi eventualno olajšali odplačevanje dolgov. Po drugi verziji pa je baje kralj pripravljen, da sprejme demisijo in da imenuje novo vlado s Titulescom na čelu. V političnih krogih pri tej priliki naglašajo, da taka rešitev ne bi bila dobra iz zunanje-političnih razlogov, ker je Titulescu v pogajanjih o romunsko-ruskem napadalnem paktu naletel na neuporostljive zapreke pri francoski in poljski vladi.

Mehika pleni Cerkev

Katoličanom se vzamejo državljsanske pravice

Mexico, 7. oktobra. AA. Zakonodajna skupščina države Veracruz je odobrila dekret, po katerem se mehiškim katoliškim duhovnikom vzamejo državljsanske pravice. Dekret pooblašča vlado, da sme takoj zapleniti cerkvena posestva.

Ruis y Flores

papežev nuncij v Mehiki, ki ga je ondota framska vlada izgnala ter s tem začela borbo s katoliško Cerkvijo.

Ustoličenje dunajskega nadškofa

Dunaj, 7. oktobra tg. V dunajskem stolnem kapituлу so danes na slovesni seji vzeli v vednost papežev bula, s katero se postavlja vseučiliški profesor dr. Innitzer za prvega dunajskega škofa. S tem je bil novi nadškof oficijelno uveden v svoj urad. Prvo uradno dejanje novega dunajskega nadškofa je bilo to, da je dosedanjega kapiteljskega vikarja in upravitelja dieceze dr. Kampratha imenoval za generalnega vikarja.

»Tudi pri nas že niso vsi doumeli, da je usmiljenost več od žrtve, in da ljubezen večja kot hladna neoporečnost in da dobrota Bogu bolj ugaja kot najtrdnjše zvestoba do postave. ... Ni najvišja ljubezen do postave, pač pa ljubezen do ljudi. Kdor je doumel najgloblje v Kristusovi veri, namreč gotovost, da Bog ljubi ljudi, ... njemu postane Pavlovo geslo: »Vse vsem postati« veliki ideal krščanskega življenja. On se ne čudi več Kristusovi besedi, da prav po ljubezni spoznaš njegove prave učence. In kako redki so tudi med sicer pobožnimi in vernimi kristjani ljudje velike ljubezni, te ljubezni, ki je po Pavlovih besedah (1 Kor 13) več od najvišjega spoznanja, več od odpovedi vsemu zemeljskemu, ja več od vere, ki prestavlja gorč.«

Pravniški kongres

Belgrad, 7. oktobra 1. Danes ob 10 dopoldne je dubrovniški župan Mišo Mičić otvoril v tukajšnjem Bondinovem gledališču letošnji pravniški kongres, ki mu prisostvuje okrog 1000 delegatov iz vse države. V svojem pozdravnem govoru je med drugim omenil, da so s tem, ker se vrši letošnji pravniški kongres ravno v Dubrovniku, počaščeni vsi Dubrovčani, ker je znano, da je imel Dubrovnik v svoji zgodovini za tedanje razmere jako dobro zakonodajo. V imenu lokalnega pripravljalnega odbora je pozdravil kongres dr. Ivo Pizzaro, predsednik upravnega sodišča v Dubrovniku, nakar je dr. Ivo Politeo iz Zagreba prečital svoj slavnostni referat »Pravni odnos Dubrovnika z ostalimi jugoslovanskimi zemljami«. Potem je bilo konstituiranje kongresa ter so bile izvoljene štiri sekcije, ki so nadaljevale svoje delo vse popoldne. Tekom večerajšnega dne so priredili nekateri udeleženci pravniškega kongresa izlet na Cetinje in Podgorico ter so med potjo prisostvovali apominski slavnosti v Andrijevi, ki je bila za padlimi heroji za osvobodbo Jugoslavije. Ob tej priliki je govoril bivši finančni minister dr. Milan Stojadinović.

Seja vlade

Belgrad, 7. oktobra. AA. Danes od 11 do 13.15 se je vršila seja ministrskega sveta pod predsedništvom dr. Milana Sršića, predsednika ministrskega sveta.

Emigranti se vračajo

Sofija, 7. oktobra. Danes sta dopotovala iz Belgrada v Sofijo bivša ministra Stamboljskega kabineta Stojanov in Atanasov.

Zadolžitve našega kmeta

Belgrad, 7. oktobra. 1. Kabineta kmetijskega ministrstva je izdal danes zvečer sledeče najnovjše podatke o zadolžitvi kmeta: V dravski banovini znašajo dolgovi 55.631 dolžnikov 1118.661.948 Din 16 par, v savski banovini 143.834 dolžnikov 1072.880.817.70 Din, v vrbaski banovini 75.934 dolžnikov 290.378.431.50 Din, v primorski banovini 56.529 dolžnikov 692.178.679.67 Din, v drinski banovini 89.304 dolžnikov 608.587.741.37 Din, v zetski banovini 51.920 dolžnikov 454.899.804.87 Din, v donavski banovini 83.689 dolžnikov 1588.958.595.68 Din, v moravski banovini 57.666 dolžnikov 313 milijonov 498.518.40 Din, v vardarski banovini 32.514 dolžnikov 206.192.899 Din, v področju mesta Belgrada 49 dolžnikov 5.307.029 Din.

Železniška konferenca

Belgrad, 7. okt. 1. Na veliko mednarodno železniško konferenco v Bruslju, ki bo med drugim razpravljala o dostavi direktnih osebnih vozov v mednarodnem osebnem prometu, sta danes odpotovala pomočnik glavnega ravnatelja jugoslovanskih državnih železnic ing. Jojić in referent prometnega ministrstva dr. Bonačina.

Dunajska vremenska napoved: Severne Alpe: večinoma jasno in zelo visoka temperatura. Južne Alpe: večinoma precej jasno z višjo temperaturo, potem pa se bo vreme zopet poslabšalo.

Borba za rešitev Amerike

Farmerji se dvigajo — Revolucionarno razpoloženje — Kako se skuša Hoover držati

Newyork, 7. oktobra. Volilni boj za predsedniško mesto USA se bliža svojemu koncu. Topot bodo odločili farmerji, ali bo ostal predsednik velike republike Hoover ali pa bo zasedel njegovo mesto v Beli hiši Roosevelt. Zakaj v ospredju javnega življenja Amerike je danes kakor tudi po vseh drugih agrarnih državah sveta silni padec cen agrarnih produktov, radi česar kmetski stan, ki je itak čez mero zadolžen, ne more več dihati. Značilno je, da so v Ameriki, kjer komunistične teorije kljub veliki bedi proletarijata in ogromnemu številu brezposelnih še danes ne morejo dobiti tal, prevratne ideje našle sedaj odziva med farmerji, tako da se govori že o bližajoči se kmetski revoluciji, čeprav je ta strah mogoče pretiran. Farmerji organizirajo zaenkrat bojkotiranje trgov, seveda pa bi pomenil ta korak dvorezen meč, ki bi gospodarstva krizo le povečal. V najnovejšem času agitirajo agrarni ekstremisti za velike pohode v Washington po primeru onih, ki so jih bili vprizori leti poleti veterani in katere je Hoover dal razguzati s pendreki in plini za soljenje pa s sabljami. Najbolj obupani in ogorčeni so farmerji v zapadnih državah, v takozvanem Westu.

Roosevelt pridobiva zase farmerje

Tja je napotil sedaj svoje korake predsednik Hoover, ki se je podal na volilni shod v Des Moines v državi Iowa, kjer je agitacija proti Hooverjevi republikanski stranki najmočnejša. To državo si je prav posebno izbral protikandidat demokratske stranke Roosevelt, ki je imel dva dni pred prihodom Hooverja shod v Siouxu, kateremu je prisostvovalo nad 30.000 farmerjev. Roosevelt trdi na svoji agitaciji, da je resničen vzrok katastrofe ameriškega gospodarstva, ki je potegnila za seboj ves svet, visokocarinska tarifa politika Hooverja. Junija leta 1930, ko je bila izglasovana carinska postava Hawley-Smoot, je ameriški izvoz znašal okoli 300 milijonov dolarjev, junija 1. 1931 pa je izvoz USA padel na 120 milijonov. Če demokratska stranka pride na vlado, bo revidirala tarifno politiko in znižala carine, kajti le v tem slučaju morejo evropske države odplačevati

svoje vojne dolgeve Ameriki, ako jim je omogočen izvoz industrijskih produktov, s katerimi morejo odplačati svoje obveznosti iz svetovne vojne. To je edina pot do zopetne prosperitete Združenih držav — trdi Roosevelt in vsi stvarni razlogi ovorijo za to, da je njegova teza pravilna.

Hoover vztraja pri visokih carinah

Hoover je v svojem govoru v Des Moinesu skušal pobiti program svojega nasprotnika. Hoover je bil slabo sprejet, kajti farmerji so priredili demonstracijo po ulicah, po katerih je korakal sprejeto mož, žena in otrok, ki so nosili velike napise s sovražnim besedilom proti Hooverju in njegovi politiki. Na shodu samem pa je bil mir in je Hoover v marsikaterem oziru govoril zelo učinkovito in krepko, da si zopet pridobi simpatije agrarnega Westa. Hoover pripisuje vzroke gospodarske krize v prvi vrsti vojni, nacionalizmu in nezaupanju, ki ga imajo narodi drug napram drugemu in napram svoji lastni usodi. Rešitev kmetijstva po vsem svetu je mogoča samo, če se države razorožijo, če se organizira svetovni mir in če one države, ki so zapustile zlato bazo ali pa se zabarikadirale z deviznimi odredbami, temeljito revidirajo svojo gospodarsko politiko. Samo na ta način se bo ozdravila paraliza trgovine z agrarnimi proizvodi.

Kar se pa tiče zaščitnih carin, je Hoover izjavil, da je to temelj sigurnosti ameriškega kmetijstva. Ameriško domačo produkcijo je treba zaščititi proti poplavi importa iz inozemstva. »Jaz sem,« je izjavil Hoover, »proti črtanju vojnih dolgov, ki nam jih je dolžna Evropa, sem pa tudi proti nameram svojih nasprotnikov, da bi se carinski tarife znižali, pač pa sem za to, da se vsote, ki jih bomo dobivali iz Evrope tekom enega celega leta, porabijo za podporo ameriškega kmetijstva in za pospešitev izvoza ameriških kmetijskih produktov na inozemske trge, ki so nam odprti. Hoover je tudi obljubil, da bo znižal zemljiški davek kakor tudi dolg 120 milijonov dolarjev, ki ga imajo farmerji pri federalnih državah.

Redukcija uradnikov v Avstriji

Do Novega leta bo reduciranih 4000 državnih uradnikov

Dunaj, 8. okt. 19. Komisija strokovnjakov, ki je bila sestavljena, da predlaga znižanje državnih izdatkov, je predložila zvezni vladi prvi predlog, ki se nanasa na redukcijo državnega uradništva. Po dolgotrajni debati se je namreč odbor zedinil na predlog, da se za enkrat odpušči okrog 5 odstotkov vseh državnih nastaviteljev. V merodajnih političnih krogih se govori, da bo predlog komisije, katerega je vlada že odobrila, stopil v veljavo že s prvim oktobrom, torej nazaj posegajočo mejo. Na ta način bi prišlo v poštev za odpust z dne 1. oktobra okroglo 2000 državnih uradnikov. Isto število bo pelagoma reducirano tekom mesecev novembra in decembra. Komisija se je držala strogo navodil zveznega kancerja ter je vzela v strogi studij dobo službenih let ter družinsko stanje vsakega reduciranega uradnika.

ljavo že s prvim oktobrom, torej nazaj posegajočo mejo. Na ta način bi prišlo v poštev za odpust z dne 1. oktobra okroglo 2000 državnih uradnikov. Isto število bo pelagoma reducirano tekom mesecev novembra in decembra. Komisija se je držala strogo navodil zveznega kancerja ter je vzela v strogi studij dobo službenih let ter družinsko stanje vsakega reduciranega uradnika.

Labouristi v Angliji vstajajo

Značilne resolucije letnega kongresa — Malo državnega socializma, malo komunizma

London, 5. oktobra.

Danes je bil odprt letni kongres angleške delavske stranke pod predsedstvom Arthura Hendersona. Letošnji kongres je zelo velike važnosti, ker je sklican prvič po lanskem poraznih volitvah, ki so dovedle do cepitve v delavskih vrstah in do izključitve uglednih starih veteranov delavskega pokreta, kakor sta bila Mac Donald in lord Snowden. V svojem nastopnem govoru je Henderson tudi odkritosrežno priznal lanski poraz ter ugotovil brez prikrivanja, da je danes delavska stranka skrajno oslabiljena in da bo treba zopet dolgoletnega trudopolnega dela, da se izpolnijo vrzeli, ki so nastale radi lanskega poloma. Svetoval je stranki, naj si ne da vzeti niti poguma niti onega poleta, ki jo je tekom zadnjih 30 let vodil od zmage do zmage, toda za to bo treba najprej organizirati stranko samo in ji dati novih, času primernih programatičnih ciljev. Nato je predložil kongresu glavne točke svojega programa, ki se odlikuje, kakor vsi angleški strankarski programi, po svoji realnosti in po popolnem umevanju dnevnih potreb angleškega volilea. Politični del programa se da spraviti v sledeče točke:

1. Da se onemogoči zopetna finančna kriza, naj se dajo vladi izredne nadzorovalne pravice nad vsemi bankami, nad inozemskimi devizami, nad vsakim povečanjem kapitala, nad vsakimi posojili in nad borzno spekulacijo.
2. Zbornica lordov naj se odstrani, ako bi to bilo potrebno.
3. Vsa agrarna zemljišča, vsi rudniki in vsa industrijska podjetja naj se nacionalizirajo.
4. Angleška narodna banka in še 5 velikih bank naj se socializirajo ter naj se postavijo pod vodstvo posebnega upravnega odbora, ki ga bo imenoval parlament in ki bo nadzoroval tudi investicije angleškega denarja v domača in tuja podjetja.
5. Država naj vzame v roko vprašanje zdravih družinskih stanovanj. Prenasičeni deli mesta naj se izpraznijo, vprašanje najemnin naj se reši potom državne kontrole. Nadalje naj se koordinirajo vsa prometna sredstva in naj se pospeši elektrifikacija države. Celokupna metalurgična, premogovna in tekstilna industrija naj se reorganizirajo.
6. Brisanje vseh vojnih dolgov in reparacij, znižanje vseh notranjih dolgov in reforma nasledstvenega prava, v kolikor se tiče velikih imetij.
7. Pod okriljem države naj se ustanovijo posebne trgovske družbe, ki bodo imele posebno nalogo, da kontrolirajo trgovino in skrbno čuvajo nad gibanjem cen.

Iz navedenega se da sklepati, da se v politič-

nem pogledu angleški travajizem vedno bolj približuje radikalnemu državnemu socializmu z možnimi komunističnimi injekcijami, katerih dosedaj ni poznal. S tem je na eni strani ustregel radikalnejšim pokretom v stranki, na drugi strani pa tudi dal zagotovila miroljubnemu meščanskemu Angležu, da bo nemoteno smel uživati svoje udobnosti pod dobrohotno kontrolo države in ljudskega zastopstva. Navedeni politični program je bil v angleški javnosti, v kolikor se sme soditi po prvih vtisih in odmevih v dnevnem tisku, sprejet še dosti dobrohotno. Morda tudi radi tega, ker je konservativni del Anglije danes mnenja, da je tisti čas, ko bodo travajisti mogli uveljaviti svoje zahteve, pomaknjen za enkrat v daljno bodočnost.

Pariz, 7. okt. »Ere Nouvelle« prinaša članek izpod peresa bivšega albanskega poslanca dr. Klisura pod naslovom »Fašistični pritisk v Albaniji«. Članek izvaja:

Mi smo že imeli priložnost spoznati francosko javno mnenje o dejanskem položaju v Albaniji, ki si jo je fašizem izbral za izhodišče imperijalizma na Balkanu. Posebno tragični dogodki so se odigrali v Albaniji pred nekaj tedni; o tem so pariski listi, zlasti »Ere Nouvelle«, že obširno pisali. Potrebno se nam zdi, da še enkrat izpregovorimo o teh dogodkih, da se čim bolj razkrije fašistična politika v Albaniji.

Na ovadbo nekega večkratnega zločinca, ki je postal izzivalni agent, da si tako zasluži pomilostitev, so aretirali mnogo albanskih intelektualcev in okoli 50 izmed njih postavili pred izredno sodišče za zaščito države, ki je vodilo proces pod predsedništvom nekega bivšega razbojnika. To sodišče je obsodilo 7 obsojencev na vsa, 4 izmed njih na dosmrtno ječo, ostale pa na razne druge kazni do 15 let.

Temu preganjanju je namen odstraniti rodoljube in intelektualce, ki bi mogli voditi albanski narod in izvajati teror nad tem narodom, da bi

Senzacija:

Amerika je bila januarja 1932 na robu propada

Ni verjetno, da bi bil Hoover s temi izjavami in obljubami potolažil farmerje, ki dobro vedo, da zaščitne carine napram Evropi, ki v Ameriko ne izvaža nobenih poljedelskih produktov, absolutno nič ne pomagajo ameriškega poljedelstvu, ampak napotnjujejo izključno žepce nekaterih industrijskih koncernov, ki jih Hoover podpira. Največji učinek Hooverjevega govora je bila senzacija, povzročena po njegovem odkritju, da so se nahajale Združene države začetkom letošnjega leta na robu propada, iz katerega jih je seveda rešil Hoover. Povedal je namreč, da je tedaj nastopila prava finančna in gospodarska panika, ker USA januarja 1932 ne bi mogla niti pet dni več ostati pri zlati pariteti, ker se je začel ogromen odtok tujih kapitalov in zlata iz Amerike, na drugi strani pa se je začela notranja tezaviravica, ker so ljudje dvigali svoj denar in ga spravljali doma. Zaslugi republikanske stranke je, da se je vsled pametnih odredb vlade zaupanje vrnilo. 235 milijonov zlatih dolarjev se je zopet vrnilo iz inozemstva. Od 1 milijarde in pol od zasebnikov tezaviranih dolarjev pa se je vrnilo v banke 2550 milijonov. Pozneje se je zopet začel odtok zlata v Evropo, katerega pa je vlada ustavila začetkom poletja. Od tedaj se zlata rezerva federalne banke zopet neprestano večja, tako da znaša danes okrog 4 milijarde 185 milijonov dolarjev. Hoover je na podlagi tega skušal svojim poslušalcem dokazati, da se je začelo že izboljšanje, da se zopet začnejo posli in da se čene počasi dvigajo.

V obče se more v karakteristično sedanjega političnega položaja v USA reči, da se vrši velika borba med farmerji na eni, in med pristaši industrializacije in takozvane prosperitete, sloneče na industriji, na drugi strani. Demokratska stranka pod Rooseveltom se je postavila na stran farmerjev in bo bržčas s tem orožjem v roki Hooverja porazila. Ako bo pa mogla ona res premagati krizo in ako bo v resnici mogla izvajati program, katerega obljublja, to je pa še veliko vprašanje.

Poštni promet z Avstrijo

Belgrad, 7. oktobra. Prepoved sprejemanja pošilk, obremenjenih s povzajem za Avstrijo, ki jo je objavil »Prometni vestnik« v št. 44 leta 1931, ostane s sklepom avstrijske vlade v veljavi tudi še po 30. septembru t. l., in sicer na podlagi omejitev, izdanih v zvezi s členom 5, odstavek 5b mednarodne blagovne konvencije in čl. 63, točka 2 avstrijske železniške prometne uredbe.

Bombay, 7. oktobra. AA. Muslimanski voditelji bodo imeli prihodnji teden konferenco o pogajanjih z voditelji Indov o obšinskih vprašanjih.

Hitler prorokuje poraz Papena

Od volilne borbe zavisi usoda Nemčije

Berlin, 7. oktobra. Ž. Do sedaj je volilna borba še vedno precej mirna. Aktivno so nastopili samo nemški nacionalisti, ki kakor kaže edini razpolagajo z večjimi denarnimi sredstvi. Njihova glavna želja je: Vzpostavitev nemškega cesarstva. Narodni socialisti so ostali pri svoji stari taktiki, t. j. da se vedno smatrajo kot zmagovalci. Zlasti Hitler je zelo bahav v svojih govorih, pri tem pa pozablja, da ga je 13. avgusta nemški državni predsednik Hindenburg vrzel iz svoje pisarne. Hitler je rekel, da obstojata samo še dve možnosti: ali da se izroči vsa oblast narodnim socialistom, ali pa da bo morala vlada podleči sili narodno-socialističnega pokreta.

Monakovo, 7. oktobra. AA. »Nacionalnoscija« listična stranka se bo 6. novembra tako borila, kakor da bi bila usoda Nemčije odvisna od te borbe.

Teško narodu, ki pade v roke fašizmu

Bivši razbojnik sodi intelektualce — »Fašizem je zadavil albanske žrtve« Izdajalci so državni uradniki

priznal fašistično gospodstvo.

Vse vesti iz najrazličnejših virov so si edine v tem, da sta italijansko poslanstvo in fašistični general Mariani vplivala preko odvisne albanske vlade na proglasitev teh obsodb. Sedanje žrtve in teror so samo nadaljevanje dolge vrste naših mučeniških rojakov, ki so trpeli za to, ker so se boriili proti fašističnemu gospodarstvu. Črne srajce, ki so že omadeževane s krvjo velikih italijanskih rodoljubov Matteottija in Amendole, se niso nič sramovale zadaviti z rokami svojih vazalov albanske intelektualce, da preko njihovih trupel uro pot italijanskemu imperijalizmu na Balkanu.

Da čim bolj dokažemo utemeljenost teh obtožb proti fašistični Italiji pred vsem svetom, moramo naglasiti, da so aretirani intelektualci vsi doma iz južne Albanije. Nekaj Albancev iz severa, ki so jih takisto aretirali, pa so na intervencijo italijanskega generala Marianija takoj spet izpustili. Prebivalstvo južne Albanije, ki je najbolj prizadeto po fašističnem imperijalizmu, ker je v južni Albaniji najrodovitnejša zemlja, ki bi jo Italijani hoteli kolonizirati, kažejo največji odpor proti italijanskemu prodiranju v Albanijo. Ta dejstva so ugotovili tudi inozemci; o tem je pisala v celi vrsti člankov tudi »Journal de Geneve«. Pisec teh član-

Starši!

Prvi redni občni zbor društva »SOLA IN DOME« bo jutri, v nedeljo ob 10 dopoldne v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani (Miklošičeva cesta). Na občnem zboru boste imeli priliko povedati svoje želje in priporočila!

Osebnosti

Belgrad, 7. oktobra. 1. S kraljevim ukazom so na predlog vojnega ministra postavljani: za poveljnika 2. bataljona 6. pehotnega polka kralja Aleksandra I. pehotni podpolkovnik Miroslav Petelin, za poveljnika 2. bataljona 48. pešpolka pehotni major Mario Zlobec, za vršilca dolžnosti poveljnika ladje »Orao« kapetan korvete Vlado Naglič, za vršilca dolžnosti šefa gradbenega urada pomorskega arzenala inženjerski podpolkovnik Viljem Hofman. Upokojeni so: topniški poročnik R. Polak, poročnik korvete Franc Vreš, topniški kapetan I. razreda Pavel Zobeč, topniški podporočnik Viktor Lavš, pehotni poročnik Martin Rebolj, letalski poročnik Jožef Birčič, intendantski poročnik Miroslav Francel in nižji vojni uradnik Franjo Holc. Dolžnosti poveljnika ladje »Sitnice« je razrešen kapetan korvete Vlado Naglič, dolžnosti poveljnika ladje »Orao« pa V. Pir, kapetan korvete. Premesteni so: na službo k štabu 2. bataljona 53. pešpolka pehotni poročnik Svet Karel, za vodnika 4. pešpolka šefan Nemanja Vladimir Ferman, za vršilca dolžnosti kontrolorja poveljstva 4. armadne oblasti nižji vojni uradnik Dragotin Fevšek, za vršilca dolžnosti intendanta poveljstva dravske divizijske oblasti nižji vojni uradnik Lovro Vodušek, za blagajnika konjiške šole intendantski poročnik Aleksander Crevar, za knjigovodjo intendature poveljstva 3. armadne oblasti nižji vojni uradnik Edvard Kedelj, za vršilca dolžnosti blagajnika timoške stalne vojske bolnišnice nižji vojni uradnik Josip Hojek, za upravnika skladišča mariborske garnizijske uprave vojni uradnik Ignac Kozel, za adjutanta inženjerske podčastniške šole kralja Petra Velikega Osvoboditelja inženjerski poročnik Franc Kosnjek, na službo v vojaško podkovsko šolo poročnik II. razreda Dragotin Rot, za zdravnika 32. polka in mostarske garnizije je postavljen sanitetni poročnik dr. Danilo Brezigar.

Drobne vesti

Belgrad, 7. okt. 1. Za pristava 8. polož. skupine za okraj Konjč je postavljen dr. Maks Kazinec, za veterinarskega pristava v Banatskih Karlovcih pa dr. Anton Lampret.

Belgrad, 7. okt. 1. Jutri ob 10 dopoldne bo seja občnega odbora Glavne združne zveze, ki bo razpravljala o načrtu Centralne združne banke. O tem načrtu so se predstavniki združenstva že sporazumeli s kmetijskim ministrom.

Berlin, 7. oktobra. AA. Prvi del prekopa Ren-Main-Donava, ki bo vezal Nemčijo z ostalo centralno Evropo, je končan. Drugi del prekopa bo imel 13 zatornic in 1 pristanišče.

Surabaja, 7. oktobra. AA. Na Ceylon je prispel eden izmed največjih producentov čaja v nizozemski Indiji. Ceylon, angleška Indija in nizozemska Indija, ki spadajo med največje producente čaja, naj bi omejile za neko dobo izvoz čaja.

Marseille, 7. oktobra. AA. Ker se lastniki parnika »Angkor« niso mogli zediniti z mornarji, so le-ti stopili v stavko.

Varšava, 7. oktobra. tg. Poljska narodna banka je prešla za financiranje letošnje letine poseben francoski kratkoročni kredit v znesku 15 milijonov zlotov.

Nacionalisti razbijajo

Berlin, 7. oktobra. AA. Nacionalni socialisti so spet napravili na shodu nemških nacionalistov velike izgrede. Preden so se zborovali še prav zaveli, so mize in stoli že leteli na vse strani. Večine zborovalcev se je polasila panika in so takoj planili k izhodu. Mnogo ljudi je ranjenih.

kov William Martin je bil pred nekaj meseci na lico mesta v Albaniji.

G. Mussolini je že dostikrat naglasil krivico, ki jo je Albaniji storila mirovna konferenca. Toda on to dela samo zato, ker Italija ni dobila mandata nad to državo.

Fašizmu nikakor ne gre poveriti usoda naroda, ki mu je v začetku njegovega neodvisnega nacionalnega življenja potrebna pobuda, ker bi to pomenilo zločin proti človečanstvu. To se je dobro videlo v Tripolisu, na Tirolskem, v Julijski Benetiji, v poslednjem času pa posebno v Albaniji.

Razsipanje milijonov, da se nastavlja v državni upravi izdajalci, uporabi vojsko za to, da se ti ljudje obrže na oblasti, imenovanje ministrov z vseh strani sveta, vzeli narodu vse bogastvo njegove zemlje in vzdrževati provokacije, ki od časa do časa odkrivajo naročene politične zarote kot povod za preganjanje rodoljubov — evo, to vam je tragična bilanca fašistične politike v Albaniji.

Ko tako razkrivamo bedno stanje naše države, ki je okrvavljena in vržena ob tla po Mussolinijevih vazalih, smatramo za svojo patriotsko in človeško dolžnost, da povemo vsemu svetu na vs glas:

Teško tistemu narodu, ki pade v roke fašizmu!

Pismo iz Mostarja

Fra Didak Buntić.

Mostar, 4. oktobra.

Na širokem Brijegu.

Ze tedaj, ko sem se v Ljubljani duševno pripravil za službovanje v Hercegovini, sem prebiral tudi letno poročilo frančiškanske klasične gimnazije na širokem Brijegu; to je namreč poleg mostarske realne gimnazije edina popolna gimnazija v Hercegovini, kajti gimnazija v Trebinju ima samo nižje štiri razrede. Sklenil sem, da si jo bom ogledal ob prvi priliki.

Ta prilika se mi je ponudila minulo soboto dne 1. oktobra, ko sem se odpeljal z avtobusom iz Mostarja v zapadni smeri proti 24 km oddaljenemu frančiškanskemu samostanu.

Pot mi ni bila povsem neznana. Moji učenci so se namreč sami pobrigali za to, da vsaj enega dela svojih razredniških dolžnosti ne bom zamenjal, namreč dolžnosti, da vodim štirikrat na leto učence na ekskurzijo. Takoj prvi teden so me začeli izpraševati: »Kada idemo na šetnju?« Izgovor, da jih ne vem kam voditi, ni držal, češ, da sami dobro poznajo »Mostarsko Blato«, ki je kakor ustvarjeno za poldnevni izlet. Trinajst kilometrov je oddaljeno od Mostarja, spominjalo me bo pa na Čerčnikovo jezero v moji ožji domovini; kajti v pozni jeseni, pozimi in v začetku spomladi je tam 30 km² obsegačo jezero, v juniju pa voda izgine in je jezero suho do velikih jesenskih nalivov. V tem času tam orjejo in sejejo, kose in pasejo. Ko sem bil 25. septembra z dijaki na Mostarskem Blatu, je bila koruza že požeta, trava pokosena in velike črede govedov so se pasle po obširni ravnini. Okoli in okoli »jezera« so se razvile razmeroma premožne vasi s katoliškim prebivalstvom. Škoda

Rojstna hiša fra Didaka Buntića.

je samo, da te vasi niso proste malarije, kar je razumljivo zaradi močvirja, ki povsem nikdar ne izgine in tako nudi ugodno bivališče za komarje. Hercegovino deli reka Neretva v dva dela. V zapadnem delu so prebivalci po veri izključno katoliki kakor v sosednji Dalmaciji, v vzhodnem delu pa prevladujejo pravoslavni kakor v sosednji Črni gori. Po mestih in večjih krajih je precej muslimanov. Število katoličanov znaša kakih 135.000, pravoslavnikov 90.000 in muslimanov 60.000. Katoličani so — kakor tudi velika večina ostalega prebivalstva — zelo siromašni; imajo 57 župnij, a bržkone niti polovica župnij nima svoje župne cerkve, ampak službo božja se vrši na prostem in samo za oltar je zgrajena mala kapelica, da duhovnik med sv. mašo ni izpostavljen vsem vremenskim neprilicam. Štiri petine teh župnij upravljajo frančiškani, eno petino pa svetni duhovniki.

Da imajo frančiškani v Hercegovini — kakor tudi v Bosni — tako velik pomen, to je globoko utemeljeno v zgodovini teh mučeniških pokrajin. Danes lahko rečemo, da so katoličanstvo v teh pokrajinah ohranili samo frančiškani.

Ta red je bil po Hercegovini zelo razširjen, ko so prišli v deželo Turki. Turki so frančiškane v Hercegovini vsaj navidezno popolnoma iztrebili, dočim so se v Bosni frančiškani lažje držali. Zakon sultanov je bil sicer glede frančiškanov isti v Bosni kakor v Hercegovini, da jim je namreč bivanje dovoljeno, a izvajal se je ta zakon v vsaki

pokrajini tako, kakor je bilo lokalnim mogotcem po volji. Ti so namreč lahko tolikokrat zažgali cerkev in duhovnikovo bivališče, da je morala služba božja in cerkvena občina vsaj na zunaj prenehati. Tako je prišlo, da so vso Hercegovino oskrbovali v dušnopastirskem oziru frančiškani iz Bosne. Po rodu so bili ti frančiškani iz Hercegovine, šolali so se pa in se zbirali v obsejnim bosanskem samostanu (ime sem pozabil). Preoblečeni kakor kmetje so potovali od sela do sela in obiskovali vernike, organizirane v šest velikih župnij, jih krsčevali, spovedovali, poročali, sploh vršili svojo dolžnost tako, kakor misijonarji po poganskih deželah. Frančiškani so lažje vzdržali turško nasilje nego svetni duhovniki, kajti vsako škodo, po vzročeno po Turkih, je red popravil z združenimi močmi, dočim svetni duhovniki niso imeli tega močnega ozadja. Celih 250 let ni bilo v vsej Hercegovini nobene katoliške cerkve in nobenega stanovanja za duhovnika, pa so vendar oskrbovali frančiškani svoje »župnije«, neprestano v nevarnosti pred Turki, in so s tem opravili delo, ki res v nobenem oziru ne zaostaja za delom misijonarjev in ki ga danes tudi z našega državnega stališča ne moremo dovolj naglasiti.

Leta 1846 pa so ustanovili frančiškani prvi samostan v Hercegovini. Razmere v Turčiji so se bile nekoliko poboljšale za kristjane, pa je dospela

Župnišče v Čitluku, kjer je umrl fra Buntić, in župna cerkev.

četa frančiškanov v pokrajino, kjer je nekako središče katoliškega prebivalstva Hercegovine. Še danes kažejo pred cerkvijo na širokem Brijegu stoličen hrast, pod katerim so se baje novodošli redovniki posvetovali, kje bi ustanovili, oziroma obnovili svoj prvi samostan. Lepa lega na vzvišenem prostoru z obširnimi razgledom po bližnji in daljni okolici jih je nagnila, da so se ustali kar na širokem Brijegu. Naj je povest o tem posvetovanju zgodovinsko utemeljena ali ne, vsekakor gojijo ta hrast še danes kot zgodovinsko drevo in ko so prostor na višini, kjer stoji danes cerkev s samostanom in gimnazijo, zravnali, tako da je danes okoli cerkve velik raven prostor, zasajen z orehi, niso posekali hrasta, tudi mu niso odvzeli prsti iznad korenin, ampak so pustili prostor, ki ga senčijo hrastove veje, nedotaknjen. Tako stoji hrast še danes na vzvišenem prostoru, obzidanem s kamnenjem, in priča o času, ko je padlo na kamenita tla hercegovinska seme kulture ter se kljub neugodnim razmeram ohranilo in razraslo v močeno drevo, v čigar senci se danes hladijo vsi katoličani teh pokrajin. Čez dobrih 20 let so ustanovili leta 1867 frančiškani na širokem Brijegu osnovno šolo, ki je bila prva šola sploh v Hercegovini. Še danes stoji tista zgradba in napis na njej ti pove, da stojiš tukaj na zgodovinskih tleh. Pozneje so frančiškani osnovni šoli dodali še gimnazijo, namenjeno vzgoji redovnega nastajanja. Že pred svetovno vojno so sprejemali vanjo tudi dijake, ki so se pripravljali za svetne poklice, in leta 1918 so imeli privrkat maturo. Takrat so morali dijaki delati maturo pred komisijo, sestavljeno iz profesorjev na državni gimnaziji, enako tudi še nekaj let pozneje; nadaljnji razvoj jim je dovolil maturo pred komisijo, sestavljeno deloma iz redovnih in deloma iz državnih profesorjev, dokler niso dosegli pravice javnosti v istem obsegu, kakor jo ima pri nas n. pr. zavod sv. Stanislava v Št. Vidu. Matura se vrši pod predsedstvom ministrskega odposlanca. Letos je bil privrkat ministrski odposlanec Slovenec, in sicer prosvetni inspektor v pok. g. dr. Staniko Bevk, ki je ostal prebivalcem širokega Brijega v prav lepem spominu po svoji objektivnosti in ljubeznivi družabnosti.

Danes ima gimnazija na širokem Brijegu 259 učencev, od katerih je kake tri petine Hercegovcev, dve petini pa iz Dalmacije, Bosne in Slavonije. Če pogledaš našo sliko, vidiš ob cesti, ki drži na višavo, najprej večje poslopje: to je dijaški konvikt za dijake, ki ne nameravajo vstopiti v red. (Gimnazijo pa obiskujejo tudi taki dijaki, ki stanujejo doma pri starših.) Četrto poslopje od konvikta v smeri proti cerkvi je osnovna šola iz leta 1867. Za cerkvijo je novo gimnazijsko poslopje, dograjeno leta 1926. Iz drevja na desni strani cerkve se nekoliko vidi frančiškanski samostan.

Drevje okoli cerkve! Drevje tudi pod cerkvijo! Hercegovinski Kras bi se torej dal pogozditi! Zakaj pa ni gozda pod cesto, ki drži do konvikta? Frančiškani so mi povedali razlog: gozd je v Hercegovini samo tam, kjer je zemlja v zasebni lasti.

Koder je pa zemlja občinska last, tam na eni strani nikdo drevja ne zasaja in goji, na drugi strani pa živina in drobnica vse zelenje uniči. Svet tik pred cerkvijo je last frančiškanov, na desni strani pa meji nanj občinski svet. Razlika med obema je pa kakor dan in noč.

Pa so mi kazali frančiškani pobočja sosednjih hribov in gora, kjer si lahko videl na vsaki parceli, ali je v zasebni ali v občinski lasti. Zasebna last je bila zelena, občinska pa rjavosiva.

Ne bomo se tukaj spuščali v razmišljanje o vprašanju, ali je umestnejša zasebna last od skupne lasti. Na to vprašanje ni mogoče enako odgovoriti glede vseh predmetov; tudi ni to, kar je v določenih razmerah koristno, primerno za vse kraje. Nesporo je to, da je tudi zasebna last lahko vir sreče in blagostanja ne samo za posameznika, ampak tudi za celoto. Frančiškani so mi označili za veliko škodo, da Avstrija po okupaciji ni razdelila občinskega sveta med posamezne posetnike; kajti sedaj občinski svet ni za nikogar skoraj nič vreden.

Za razvoj širokega Brijega si je pridobil neminljivih zaslug bivši član belgrajskega parlamenta fra Didak Buntić (1871—1922), ki je bil skozi 24 let profesor, oziroma ravnatelj te gimnazije in nato provincial. Poljele samo njegovo rojstno hišo, pa vam bo iz slike kar kričala revščina Hercegovine. Rojstna hiša naših velikih mož so proti njej kar hiše bogatinov. Gimnazijo je dovršil na širokem Brijegu za profesorja klasične filologije se je pa usposobil v Innsbrucku. Nato je posvetil vse moči svoji siromašni domovini. Videli je, da je največje orožje proti siromaštvu izobrazba, pa je naučil v celoti kakih 13.000 ljudi v starosti od 15 do 60 let branja. Spoznal je, da bi Hercegovini lahko donášalo obilno koristi sadno drevje, pa je naročil iz državnih drevesnic drevesca, jih razdeljeval po selih in cepeljeval divjake. Povsod je delal na to, da bi se ustanovila osnovna šola. Da bi dvignil redovno gimnazijo na kar mogoče visoko stopinjo, je poslal 32 klerikov na razne Evropske univerze (v Avstrijo, Švico in Francijo), da so se tam usposobili za profesorje. Danes slovi gimnazija

Smučarska koč TK Skale na Rožci

Med ljubitelji belega sporta je Rožca s Petelinom in Babo dobro znana. V začetku razvoja našega zimskega sporta so Skalaši prvi spoznali njeno idealno lego s krasnimi smučarskimi tereni, ki nudijo sportniku najlepšo priliko, da se izvežba v vseh panogah smučarske tehnike. Tu so trenirali in tekmovali v alpski tehniki naši najboljši, naši prvaki smučarstva.

Le nekaj je manjkalo tem mladim navdušenim, za solnce in zdravjem hrepenečim fantom. Imeli niso kam položiti svojih prijetno utrjenih in premrzlih udov, da bi jih ogreli ter izpočili za jutrišni krasen dan. Rožca ima tudi mnogo obiskovalcev spomladi in poleti zaradi svojega krasnega razgleda doli do Ljubljane. Julijske Alpe ti »pridejo« tako blizu, da se ti zdi, da bi jih mogel z roko doseči. Rožca se odlikuje s svojo divno planinsko floro (saj od tod ima ime). Tu uspevajo največje in najlepše narise, murki, planinke itd.

Ze lansko zimo je jeseniška Skala dobila od gospodarskega srenjskega odbora v najem kuhinjo pastirске koč, ki jo je preuredila v smučarsko zavetišče. Seveda se je takoj pokazalo, da je to za Rožco pretesno, premalo. Vrli in delavni Skalaši niso mirovali. Napravili so korak naprej. Poleg pastirske koč stojee svišli so adaptirali v lepo urejeno koč, ki bo nudila vse udobnosti tudi najbolj razvijenim sportnikom.

V smučarskih rokah Skalašev so zapele sekire in žage in zamajali so se vrhovi stoletnih vitkih smrek. Sami so naklali deščice za obijanje sten, doli od Sv. Križa so nosili deske, ki so jih dobili od gospoda Čuferja v zameno za posekane smreke. Tovariš Andrej Čufer ml. je s svojimi pomagači pričaral iz starih svišli čisto novo in prijazno smučarsko koč, ki stoji 1352 m visoko v Karavankah. Koča je zelo dobro opremljena, notranjost in zunanost ji nudita ono domačnost in priključnost, da namah spoznaš delo iz ljubezni in navdušenja. Kuhinja, kjer so tudi skupna ležišča, ostane še nadalje v pastirskih koč, tako da je nova koč samo prenočišče, ki razpolaga z 32 ležišči.

Marsikateri Skalaš je žrtvoval ves prosti čas,

Roparski napad sredi Kranja

Kranj, 7. oktobra.

Kranj ni več varno mesto. S svojo okolico vred si je pretekli in tekoči teden pridobil sloves, ki mu ni v čast. Po senzacionalnem ugrabljenju v senčurških gozdovih so se razburljivi dogodki odvijali z naglico in napetostjo kakor na filmskem platnu.

V Stražišču so bile pretekli teden odkrite velike tatvine, v noči na nedeljo je bilo vlomljeno in pokradeno usnje pri čevljarjem mojstru Andreju Černicu, v nedeljo ponoči sta dva roparja v družbi dveh deklet napadla v Goricah sredi ceste L. Z. iz Kranja in mu vzela kolo, snoči je bil sredi Kranja izvršen roparski napad.

Kakor običajno vsak večer je tudi v četrtek ga. Kerčeva, ki ima trafiko nasproti hotela »Stara pošta« ob osmih potegnila čez vrata roleto, nato pa ostala v trafiki do okrog desetih. Delala je račune in pisala. Okrog desetih je trafiko zaklenila ter odšla na sprehod proti gimnaziji. Ta sprehod je bil običajen. Prišla je do konca trotuarja ob gimnaziji ter se nato vrnila. Že je prišla do sredine gimnazijskega poslopja do vrat, ko je naravnost proti nji prikorakal neznanec. Čas je bil pozen, v neposredni bližini ni bilo ljudi. Kraj radi oddaljenosti svetilk nekoliko temen, zato je ga. Kerčeva instinktivno še bolj stisnila ročno torbico pod pazduho. Neznanec je nameril korake naravnost proti njej. V trenutku srečanja je z vso silo zgrabil za torbico. Gospa je torbico zelo krepko stisnila, da je ropar ni mogel takoj izmakniti izpod pazduhe. Zato sta se z gospo borila za torbico. V tem pa je gospa padla in ne ve, ali ji je ropar spodenel nogo ali ji je spodrsnilo, ter zavpila. Pri padcu pa ni mogla več toliko

„Heliodont“

je najpopolnejša pasta za zobe! Napravi zobe snežno-bele in osvežuje usta. Cena Din 5[—] po tubi.

na širokem Brijegu po izvrstnih strokovnjakih in celo rodbine iz Mostarja pošiljajo tja svoje sinove. Med vojno je spravil nad 10.000 siromašnih otrok iz Hercegovine na Hrvaško in jih tako rešil hiranja, mnoge tudi smrti. Slovenski in hrvaški državni poslanci so ga dobro poznali, ker se je toliko trudil, da bi dosegel ugodnejše cene za glavni pridelek Hercegovine: za tobak. Lasno-ročno je pomagal pri gradbi cerkve na širokem Brijegu, dijaki so mu pa donášali gradivo. (Lanske počitnice sem tudi spoznal na Koroskem slovenskega župnika, doktorja bogoslovnih ved, ki je dva meseca opravljal vsa težaka dela pri razširjenju župne cerkve; ko so ljudje videli, kako se je za potrebno stvar zavzel župnik sam, so se tudi sami nehali obotavljati in so prijeli za delo.) Sredi dela za gmojni in duševni napredek svojega ljudstva ga je ugrabila srčna kap v njegovem rojstnem kraju v Čitluku. Prosim, ogledite si »župnišče« v Čitluku in tamošnjo »cerkev«, pa boste tam jasneje videli, kako potrebna je Hercegovina ljudi Buntićevega kova.

Odhajal sem s širokega Brijega, kjer so me sprejeli z vso prisrčnostjo, kakor od velikih duhovnih vaj. Tu je pridigal vsak kamen o resničnem — narodnem delu.

Letos so se spominjali Hrvatje desetletnice Buntićeve smrti. Slovencem je pa v mislih žalostni oktober leta 1917. Buntić in Krek sta hodila po isti poti; izgorela sta v ljubezni do trpečega ljudstva, ko jima je bilo dobrih petdeset let, oba sta umrla za isto boleznijo: za srčno kapjo. Naj boro te vrstice skromen prispevek za petnajsto obletnico Krekove smrti!

Ivan Dolencec.

pristopna vsakemu tudi neizvežbanemu smučarju. Pota so na novo markirane čez Zamlako, Konjarjev »front«, zlasti vožnja nizdol čez Plavški rovt ali na Hruško planino ali pa na Dovoje zelo lepa in lahka.

Prednost skalaške smučarske koč, ki bo oskrbovana tudi poleti, je v tem, da bodo prenočišča in hrana zelo poceni, ker klub ne bo iskal bogvekakšnih dobičkov. Ugodna je tudi za smučarje, ki se pripeljejo z vlaki, ker so z jesenjo v dveh urah na Rožci. Svečano otvoritev in blagoslovitev koč bo v nedeljo 9. oktobra ob 11 dopoldne. V slučaju slabega vremena se vrši otvoritev prihodnjo nedeljo ob istem času. Turistovski vlak bo še vedno vozil. Turisti in planinci, udeležite v polnem številu te svečanosti.

paziti na torbico in roparju se je posrečilo, da jo je iztrgal in zbežal. Stekel je po cesti navzgor in ko je srečal skupino izprehajalcev, je dejal, da ga boli roka in da je bil nanjo udarjen.

V tem je gospa že vstala, na cesti je nastalo vznemirjenje in izmed dole skupne pevec, ki so se vračali od vaje, so nekateri hitro sprevideli, da nekaj ni v redu, ter skočili za roparjem. Videli so še, kako je izginil v stari drevored, nihče ga pa ni zasledoval. Pripovedujejo, da je bil ropar star nad 20 let, bolj majhne in čokate postave. Gospa Kerčeva ga ni poznala.

Gospa Kerčeva je imela v večji ročni torbici tri manjše torbice, in sicer eno listnico za bankovce, fino damsko denarnico in denarnico za drobiž, v kateri je bilo 550 Din srebrnega denarja. Skupno pa je bilo v vseh denarnicah okrog 1400 Din. Gospa prav nikdar ni imela v torbici denarja, ko je hodila na sprehod, izjemoma je bilo to sinoči, ko je imela pripravljen denar za razna izplačila.

Predrzi ropar je prav dobro vedel za vse njeno večerno vedenje, kdaj zapira trgovino, kdaj in kam odhaja na sprehod, zato je izkoristil svoja opazovanja in rop se mu je posrečil. Pravijo, da so ga videli ob pol 10 zvečer pred »Staro pošto«, ko je oprezoval. Dejanje je storil ali kak domačin ali tujec, ki je vse okoliščine temeljito poznal. Pravega sledu za roparjem zaenkrat ni. Roparski napad na gospo Kerčevu sredi Kranja pa kaže, da so prišli časi, ko bo treba poostri pazljivost in skrb za imetje ter življenje.

Gospa Kerčeva, ki se je pri padcu nekoliko potokila po kolenih, je še danes vsa prestrašena, razburjena in pod vtisom nepričakanega dogodka.

Dekle utopil v dnu morja

Hvar, 4. oktobra.

Mladi Marko iz Vrhovske na Hvaru je imel ljubavno razmerje z 22 letno Maro Beretič. Med tem časom je on začel razmerje zopet z drugo, in hotel prvo pustiti.

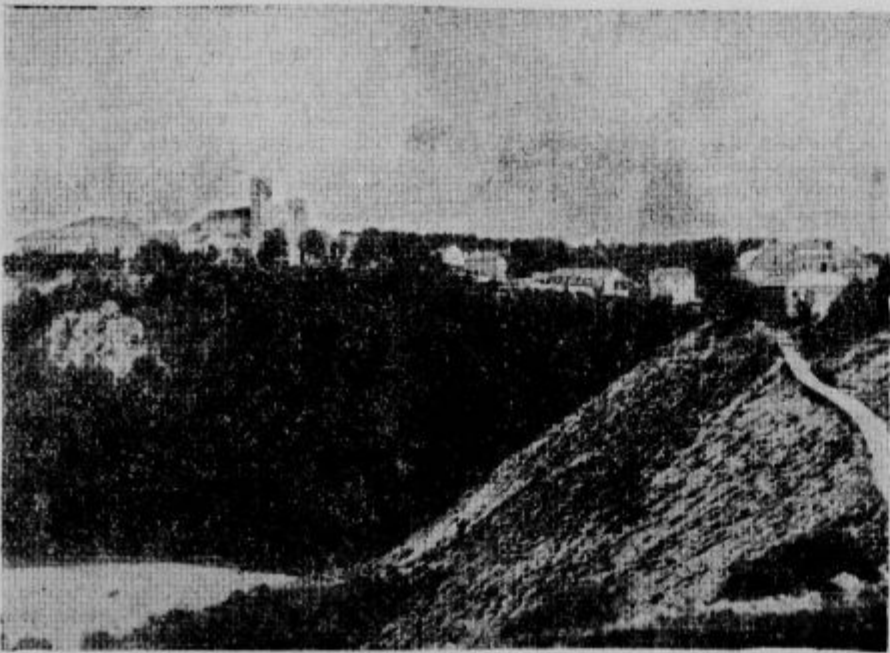
V petek 30. septembra se odpravi Mara zvečer ob 8 iz vasi h kapelici sv. Petra, češ, da jo kliče Marko na pogovor. Ona je bila z ene strani vsa vesela, češ, da jo menda kliče Marko, da bodo zapisali oklice; a z druge strani je bila zopet žalostna, češ: »Saj me je klical že tri večere, pa me je vedno prevaral, da ni prišel, pa me bo še nočjo prevaral.«

Ali to pot je ni prevaral. Ker Mara ni bilo od nikoder več domov, so jo povsod iskali cele tri dni. A Markota, njegovo novo izvoljenko in še dva druga fanti so zaprli, ker so takoj sumili, da so Maro ubili. In res so jo danes (4. oktobra) s pomočjo morskega potapljača, katerega so v ta namen na-

ročili iz Splita, izveleli kakih 10 morskih vozlov od brega iz morske globline. Imela je za vratom verigo, privezano na velik kamen in obeto na mersarsko kljuko, katera je služila za sidro. Sedaj je brez vsakega dvoma, da jo je vrgel Marko v morje, ker je bila odpeljana na čolnu daleč ven, a čoln ne bi sam prišel nazaj in se privezal, če bi bila skočila sama v morje. A na njegovo novo izvoljenko gre pa sum, da je sodelovala pri umoru, ker ima črnjavke na rokah. Zdravnica jo je pregledala in konstatirala podkožno rano.

Marko je človek brez vere. Izražal se je, da ni Boga in Matere božje itd.

Ubogi starši rajnke so hudo nesrečni. Pred več leti so jim naenkrat utonili materini starši in brat. Prevrnili so se iz čolna. Pred nekoliko leti sta jim še dva majhna sina utonila zaporedoma vsako leto. A sedaj pa še najstrašnejše.

Franciškanska gimnazija na širokem Brijegu

Ljubljana

Nasvet mestni občini za varčevanje

Ljubljana, 7. oktobra.

Blizu se čas, ko bo mestnemu občinskemu svetu predložen v obravnavo mestni proračun za leto 1933. Živimo pa v času splošne krize in tudi mestna občina mora zelo gledati, kako bo vzdržala proračunsko ravnotežje. Skerčiti mora svoje izdatke in iskati novih dohodkov, ker bodo mnogi dosedanjí dohodki odpadli ali pa bodo manjši. Citirali smo že okrožnico g. župana, ki jo je poslal vsem vodstvom uradov in podjetij in katerim priporočal najstrožjo varčnost. Mi s svoje strani bi zelo radi pomagali g. županu, ker je tudi nam na srečo blagostanje Ljubljane in občinskih financ. Za danes si dovoljmo mestno občino opozoriti na naslednje zadeve, pri katerih bi mogla mestna občina iztisniti lepše dohodke, ne da bi splošnost kaj trpela:

Blizu kolodvora stoji majhna hišica, last mestne občine. V tej hišici je bila včasih mitnica, sedaj pa ni več, pač pa ima v njej svoje prostore spedijsko podjetje Rajko Turk. Za najemnine in hišne plačila to podjetje mestni občini 3000 Din letne najemnine. Že l. 1928. pa so se drugi carinski podjetniki, tako gg. Jovanovič, Zidarič, Štruncelj in pokojni Paščenec obrnili na mestno občino, da se zavežejo plačevati za prostore, ki jih ima podjetje Rajko Turk, mesečne najemnine 2000 Din; oziroma, zahtevali, da se za te prostore razpiše licitacija ter so obljubili, da se licitacije tudi res udeležijo in poskušajo prostore izlicitirati. Mestna občina je tedaj odgovorila, da do tega ne more priti, ker je za te prostore že sklenila s tvrdko R. Turk pogodbo, ki je veljavna do 15. avgusta 1933.

Kakor nam je znano, niso bili ti prostori nikoli oddani na licitaciji in se tudi po letu 1928. ni vršila nobena licitacija.

Zato si dovoljmo postaviti mestni občini tale vprašanja:

Ali res ni nobene možnosti, da bi se pogodba mestne občine s podjetjem Rajko Turk razveljavila, ker za mestno občino očitno ni ugodna? Ali ne bi bila mestna občina pripravljena te prostore oddati najvišjemu ponudniku? Ali je mestna občina pripravljena pojasniti, v kateri seji občinskega sveta je bila odobrena tako dolgoročna pogodba s podjetjem Rajko Turk? In če je bila kdaj odobrena, zakaj ni mestni občinski svet tedaj zahteval razpisa licitacije in šele potem oddal prostore?

Se eno vprašanje: Ali je res, da podjetje R. Turk še vedno izvršuje vse podjetniške posle za mestno občino in da se morda ugodnejše ponudbe drugih podjetnikov ne upošteva?

To zadevo smo sprožili v dobrem namenu, ker smo prepričani, da se morajo taka vprašanja, ki se tičejo interesov splošnosti, obravnavati tudi javno. Malo kritike ne škodi, temveč le koristi.

Kaj bo danes?

Drama: »Zločin in kazens. Izven. Znižane cene. Opera: »Mala Floramye. Gostuje g. Dubajić iz Zagreba. Znižane cene. Izven.

Kino Kodeljevo: »Tarzan, prvi in drugi del skupaj. Ob 4 in 8.

Nočno službo imata lekarni: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6, in mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9.

★

Slavnostna akademija ob priliki 15 letnice smrti dr. Jan. Ev. Kreka bo jutri, v nedeljo, dne 9. oktobra ob osmih zvečer v veliki dvorani Uniona. Pri slavnostni akademiji sodeluje celoten zbor pevskega društva »Ljubljane« pod vodstvom dirigenta dr. A. Dolinarja, ter celokupni vojaški orkester. Spored proslave je sledeč: 1. Weber, Oberon, overtura (vojaški orkester). 2. Dr. Jan. Ev. Krek, Brsljana ni (deklamacija). 3. H. Sattner, Nazaj v planinski raj; Laharnar, Eno samo tiho rožo; Emil Adamič, Tožba (poje zbor »Ljubljane«). 4. Beethoven, Drugi stavek iz II. simfonije (vojaški orkester). 5. Dr. Jakob Mohorčič, Slavnostni govor. 6. Vasilij Mirk, Narodna romana, proizvajajo pevski zbor »Ljubljane« ob spremljevanju vojaškega orkestra. 7. Parma, Ksenija (vojaški orkester). 8. Dr. Jan. Ev. Krek, Slovence Cehu (deklamacija). 9. Grieg, Slavnostna koračnica (vojaški orkester). — Ker se za akademijo ne bodo pošiljala posebna vabila, kakor tudi ne rezervirale vstopnice, zato se cenjeno občinstvo vnaprej vabi, da si pravočasno preskrbi vstopnice v predprodaji in sicer danes ob 8 do 12 in ob 2 do 6 v pisarni Prosvetne zveze, Miklošičeva cesta 5. Istotam se bodo prodajale vstopnice tudi v nedeljo od 10 do 12, od sedmih zvečer pa pred vhom v Unionsko dvorano. Cene: Od I. do V.

vrste sedeži po 10 Din, od VI. do XXI. vrste sedeži po 5 Din, balkonski in galerijski sedeži po 3 Din, stojšče 2 Din.

◉ Namesto venca na grob pokojnega dr. Jan. Ev. Kreka je poklonil odbor Prosvetne zveze 500 Din za Krekov spomenik. Vivant sequentes!

◉ Nova tarifa električne cestne železnice. Mestni magistrat ljubljanski je razglasil za tramvajsko progo novi vozni red s spremenjeno tarifo poldrugega dinarja za vse proge, ležeče južno od remize. Nad remizo ležeče postaje pa je opremil s dvojno pristojbino po 3 Din. S to uredbo pa je prizadel severnemu delu občine Zgornja Siska občutno škodo iz sledečih razlogov: 1. V občini Zgornja Siska, po kateri dolžini teče cestna železnica v izmeri 2522 m, je ljubljanska periferija, katere obseg je tudi policijski rajon. 2. Vse ugodnosti, katere daje nova vozna tarifa Viču, Mostam in dolenskem kolodvoru, bi morala dobiti tudi občina Zgornja Siska, ker remiza je ne sme deliti v dva dela. 3. Ves promet naših potujočih občanov je usmerjen do Siske in Ljubljane najdalje do pošte in je postaja remiza v prometu brezpredmetna točka, katere pa po novem voznom redu zahteva za razdaljo 500 m dvakratno vozno ceno v isti občini. Prav tako je nesmiselno, da občani občine Zgornja Siska plačajo za prevoz dveh in pol kilometrov dalje v obe smeri dvakratno ceno zato, ker stoji v njeni sredi remiza, kljub temu, da je Vičanom, Mostam in do dolenskega kolodvora do 6 km proge vozna cena poldrugi dinar. V očigled tej nepravilni razdelitvi nove tarife cestne železnice prosimo mestni magistrat, da se ta napadna delitev občine Zgornja Siska popravi in določi za vso občino enotna prevozna cena na cestni železnici, kakor v spodnjem mestu Ljubljane. — Prizadeti občani.

Z mirom blaženim opaja rad se kmetič in gospod, in zato vsak rad zahaja k Slamiču v »Gorenjski kot«.

◉ Centralni šolski zobni ambulatorij bo ustanovljen letos v Ljubljani po Društvu za ustanavljanje šolskih zobnih ambulatorijev, ki je bilo ustanovljeno meseca maja letošnjega leta z namenom, da z vzgojnim in izobraževalnim delom širi v vseh slojih prebivalstva smisel za vrednost in pomen zdravega zobovja. Ustanavlja bo šolske zobne ambulatorije, katerih skrb bo, da bo čim večje število otrok po mestih in na deželi postopoma deležnih dejanske in sistematizirane zobne nege. V manjših krajih bodo poslovali potujoči ambulatoriji. V ambulatoriju bo zobno zdravljenje za revne otroke brezplačno, ravnotako bo pa tudi brezplačno vsakoletno dvakratno pregledovanje zobovja vseh šolskih otrok, navajanje k pravilnemu čiščenju zob in zdravljenju ustnih bolezni. Na korist zobnega ambulatorija se vrši v ponedeljek, dne 10. t. m. ob 20 koncert v Filharmonični dvorani, katerega program izvajajo Zlata Gjurgjenac, Julij Betetto, ljubljanski komorni kvartet in Niko Stritof. Vstopnice v Matični knjigarni.

◉ Upravna Sritarjeva ulice. Sritarjeva ulica je bila do zadnjega časa na levi strani prelomljena, ker Krisparjeva hiša ni zavzemala vsega vogala. Sedaj pa je dala tvrdka Krispar ta kot izpolniti s trikotnim lesenim ograjem, v katerem bodo njene izložbe. Izložbe bodo segale do prvega nadstropja. Ker je bil hodnik, ki ga nove izložbe zavzemajo, meslin, se je tvrdka pogodila z mestno občino, da ji bo plačevala 2000 Din letne najemnine.

◉ Nesreča v Ljubljani. Včeraj popoldne se je na novi stavbi v Bohoričevi ulici ponesrečil 29letni bosanski delavec Ikan Sakanović, uslužben pri Stavbni družbi. Pod njim se je zlomila lestev, da je padel na tla in obležal z zlomljeno levo roko. — Popoldne se je na Selu ponesrečil tudi 45letni žagar Lenard Martinčič z Galjevice 238. Cirkularka ga je močno urezala v levo roko.

◉ Pamparce, obleke, trenchcoat najceneje A. Presker, Sv. Petra cesta 14.

◉ Danes godba v kavarni Viadukt. Odprto do 4. ure jutraj.

Tel. 31-62 KINO KODELJEVO Tel. 31-62

Samo še danes ob 4 in 8

TARZAN

I. in II. del skupaj

Primskovski gospod

(Konec.)

Tretje pismo.

Preblagorodna gospa grofica!

Kako sem prišel na to, da bolne zdravim.

Moj drugi župnik (to je bilo v Črmošnjak na Kočevskem) v dušnem pastirstvu mi je pravil, kako se da s pomočjo magnetizma momentano zobobol ozdraviti.

Gladij je s palcem od bolnega zoba po celem telesu preko nožnega palca — in tako je napravil več potez. To je tudi meni uspelo in zobobol je prenehal za več mesecev in let. Tako sem zdravil zobobol in sem poskušal zdraviti tudi druge bolezni, kar mi je večinoma uspelo. Nekoč sem naročil zavoj podobne iz Novega mesta, zaviti je bil v papir; na tem zavoju je bila natiskana razprava o magnetizmu; naročil sem en zavoj podobne in na zavoju je bilo nadaljevanje zgoraj omenjene razprave — ni li to previdnost božja? Bral sem Ennemoseja (medic. filozof. pisec iz Tirola 15. novembra 1787 do 19. septembra 1854, profesor medicine v Bonnu: Studium vom tierischen Magnetismus. Innsbruck-München: najbrž pa je bila razprava: Anleitung zur Mesmerischen Praxis. Stuttgart 1852. Op. pis.), magnetiziral kruh in vodo. — Krstil sem otroka, pri krstu je ozdravela bolna botra. Botra: »Zahvalim se Vam, kar ste mi dali in storili, česar pa sami ne veste, kaj?« Jaz: »Kaj neki?« Botra: »Ko ste iztegnili roko nad otrokom, me je zlahadil po vsem životu neki veter, neki tok in sedaj sem popolnoma ozdravljena od griže.«

Drugi slučaj o nekem kmetu. Kmet pravi: »Imel sem otroka, zato sem med službo božjo ostal zunaj pred cerkvenimi vrati ker sem moral vedno

1 Ta način zdravljenja se imenuje tudi mesmeriziranje po slovečem dunajskem zdravniku dr. Antonu Mesmerju (1734—1815). Ta je začel zdraviti ljudi s pravimi magneti, ki jih je polagal na obolele dele bolnikovnega telesa in dosegel dobre uspehe. Kmalu pa se je prepričal, da mu ni treba magnetov, ampak da lahko prenese svoj (animalni) magnetizem na papir, kruh, usnje, žido, kamen in steklo, sploh na vse, in da imajo ti predmeti isti učinek na bolnega kakor magnet sam. (Op. pis.)

hlače v rokah držati. Kaplan (t. j. Humar) meneč, da iz zanikarnosti ne maram v cerkev — pri tej priliki je nehala griza, ko bi odrezal.«

Neki duhovnik mi je pravil: »Videl sem, kako so neki rumeni žarki svignili iz Vaših oči na kruh, ko ste ga v rokah držali in nanj gledali.«

Pozneje sem še bral Ennemoseja in začel zdraviti z magnetiziranim kruhom, z vodo, z vinom, z oblati in s papirnatimi odrezki. (Te stvari sem blagoslovil in magnetiziral.) Vseled zgoraj omenjenih slučajev; pri kmetu in pri botri pri krstu sem prišel do izkušnje, da je moja bližina zdravilno vpliva in končno sem prišel na to, da je bolnikom ob isti uri odleglo in se je zdravje obrnilo na bolje, ko sem pripravil zdravilo (blagoslovil in magnetiziral oblate). — Magnetiziram tudi sadno drevje, nerodovitne njeve in vinograde, ki so kljub postremlu obdelovanju bili nerodoviti in pozneje dobili plodovitost. Zdravim tudi antipatijo med zakonci, pomagam pri težkih porodih, zdravim tudi nerodovitnost žen in obolelosti pri živini.

Prišel sem do prepričanja, da ni gladenje potrebno in že sama volja zadostuje, toda marsikateremu ne morem pomagati; ne vem pa, zakaj ne. Na Bavarsko in Nižo Avstrijo pošiljam za živino namesto koščka lesa, pole papirja, za ljudi pa oblate in jim označim, koliko morajo vzeti. Tako n. pr. toliko: Δ naj jemljejo trikrat na dan.

Vi, blagorodna gospa grofica, lahko vzamete vato, tudi papir v osmerki ali pa v šestnajsterki in namesto homeopatičnih kroglic obložite v obliki trikotna Δ ali četverkotna □, to je komodnejše. Vi tudi v vseh teh zadevah pomagajte kakor jaz pomagam in še boljše kakor jaz; le poskusite, že sama Vaša volja bo pomagala (Teh nasvetov se je tudi grofica posluževala, ko je mnogim porodnicam krvotok ustavila, kakor trdi v svoji knjigi: Aus meinem Leben. Op. pis!)

Pomagajmo človeštvo v tej dolini solz in otirajmo solze; tega daru ne smemo neizrabljenega pustiti.

Posledica mojega zdravljenja je bila, da so me začeli zdravniki preganjati in me postavili pod zandarmijsko nadzorstvo. Toda izmuznil sem se jim in na drug način svojo moč uporabljal, da mi niso mogli do živega!

Kar se moje osebe tiče, sodijo nekateri, da

Zadnja poročila:

Razorožitvena konferenca

Zeneva, 7. okt. tg. Dasi bo predsednik razorožitvene konference Henderson v nedeljo prišel v Zenevo, se bodo seje urada razorožitvene konference odgodile na poznejši čas, daai so bile dolečene na ponedeljek dopoldne. Splošno računajo, da se bo najprej 19. oktobra začelo z delom v razorožitveni konferenci. Kot oficijelni razlog za to odgoditev se enostavno navaja, da poročila še niso pripravljena, kar velja za večje število poročil, ki še niso prispela. Ta nova poročila pa, kolikor so dospela, in kolikor je o njih mogoče zvedeti, ne prinašajo nobenih novih temeljnih idej, tako da ni misliti na nobeno spremembo sedanjega položaja.

Francozi in Amerikanci

Pariz, 7. okt. tg. Herriot je imel včeraj daljši razgovor z voditeljem ameriške delegacije na razorožitveni konferenci Normanom Dawesom. Dognava se, da je Dawes izrazil na zelo jasn način željo Amerike, da bi se Nemčiji omogočil povratek

na ženevske razprave. Herriot je porabil to priliko, da je še enkrat jasno obrazložil stališče Francije glede razorožitvenega vprašanja, da Francija ni že naprej odklonila londonske misli za konferenco vesil in da torej Francija nima nobene krivde na tem, če bi se ta konferenca na vršila. Dawes bo danes potoval iz Pariza dalje v London. Pred svojim odhodom je izjavil zastopniku »Chicago Tribune«, da nudi s stališča Amerike Hooverjev načrt najboljšo sredstvo za rešitev nemškega problema, ki povzroča v Franciji toliko skrbi. Rekel je: »Mi smatramo, da bi Francija dobila več varnosti, če bi reducirala svojo oborožitev. Razumemo pa njene skrbi, če vidimo nemške grožnje, da se bo zopet oborožila. Mir odnosno varnost je mogoče doseči samo z redukcijo oborožitve, nikakor pa ne z zviševanjem. Nemčija se mora konference udeležiti, da pridemo do rezultata. Macdonald računa z možnostjo, da se bo ta konferenca vendarle vršila, in sicer v Lausanni.

Ogromno število brezposelnih

New York, 7. okt. tg. Število brezposelnih v New Yorku samem je naraslo na 1,150,000, z družinami na 2,650,000. To se pravi, da je vsaki tretji prebivalec v New Yorku brez posla, oziroma z drugimi besedami, da je v New Yorku brezposelnih dvakrat več ljudi, kakor je vseh Slovencev sploh.

Ne marajo jih več

London, 7. okt. tg. Na shodu delavske stranke v Leicesteru je bila danes skoraj soglasno sprejeta resolucija, s katero se za vedno odklanja zopetni vstop Macdonalda, Thomasa in Snowdena v stranko, ker so vstopili v narodno vlado.

Avstrija odpovedala kliring z našo državo

Dunaj, 7. okt. Avstrija je odpovedala kliring z našo državo, ki zadnje čase ni zadovoljivo funkcioniral.

Svetovni sladkorni kartel

Bruselj, 7. oktobra. AA. V krogih upravnega odbora mednarodnega sladkornega urada upajo, da pride na planirani seji mednarodne sladkorne konference ki se sestane v Parizu 12. decembra t. l. do splošnega sporazuma med producenti sladkorja.

Maribor

Tudi v naši podružnici na Aleksandrovi c. 6

(v prostorih Prosvetne knjižnice), se sprejemajo oglasi, se lahko vplačuje naročnina ter se opravijo vsi posli, ki spadajo v delokrog uprave. — Uradne ure od 8 do 12 in od 4 do 18.

◉ Odkritje spominske plošče A. M. Slomšku. Drevi ob pol osmih je v Omladinskem domu sedmi večer Slomškovega prosvetnega tedna. Predava bivi narodni poslanec Franjo Zebot o temi: »Slomšek — javni delavec med ljudstvom«. Na sporedu je razen tega odkritje spominske plošče, nato deklamacije in godba. — Jutri zvečer sklepna prireditev Slomškovega prosvetnega tedna.

◉ Pod kopiti splašenih konj. Hudo se je ponesrečil posestnik Franc Mlakar iz Ciglencev, ko se je vozil iz Maribora proti domu. Konji so se mu splašili in voznika je vrlo pod kopita živali. Zabil je nevarne poškodbe po vsem telesu ter so ga morali prepeljati v mariborsko bolnišnico.

◉ Belgijski trgovec v Mariboru obsojen. Pred mariborskim okrožnim sodiščem se je vršila včeraj razprava proti belgijskemu avtomobilskemu trgovcu De Greeu Josipu. Obtožen je bil prevare; letos v poletju se je po kupčijskih poslih pripeljal z avtomobilom v Maribor ter je zastavljal vozilo tvrdki Schenker za neka plačila, ki jih je tvrdka izvršila za carinjenje. Kasneje je izjavil od tvrdke avto pod pretvezo, da ga nujno rabi za kupčijske posle, zastavljal pa je na mesto njega svoj polni list in dokumente avtomobila. Zvita glava pa si je že preje oskrbel duplikate od vsega in ko je dobil svoj avtomobil, je popihal čez mejo. V Avstriji so ga aretirali ter prepeljali v Maribor, kjer so mu včeraj prisodili 5 mesecev strogega zapor, po prestani kazni pa trajen izgon iz države.

Cerkveni vestnik

Karmel na Selu pri Ljubljani. V soboto, 13. oktobra, na praznik sv. Terezije Jezusove, bo v Karmelski cerkvi na Selu: ob 5 tih sv. maša, ob 6 slovenska sv. maša, ob 7 in 8 tih sv. maša. Ob 10 pridiga in pete-litanije.

Pozvedovanje

Dve grlici sta ušli. Pošten najditelj naj ju odda: Jankole, Selenburgova 6-II.

vsem epilepsija in razne vrste hrbteničnih bolezni.

Način zdravljenja z magnetizmom ni nov. Ze Egipčani in Grki so se izborni spoznali na magnetiziranje. Pitagora pa tudi Stoiki so verovali v neki fluid, ki napolnjuje vse univerzum, ki prode v vsako čelo osebe in okrepi vse organe, notranjo reakcijo ojača in antitoksini krvi dobivajo novo moč. Terapija s temi žarki povzroči pregrupacijo (transfuzion visale) človeških stanic, ki zopet izravnavo harmonijo v stančevju. Pri magnetiziranju nastanejo električni valovi, ki jih močno koncentrirana magnetizerjeva volja tudi lahko usmeri na veliko daljavo, kamor hoče; ti se širijo, kakor Durville-jeve fotografske plošče pokazujejo, po fluidalnih nitih. On ima celo zbirko teh fotografij. Reichenbach imenuje to elektriciteto »Oda«, moderni biologi pa živčni žarki.

V vsakem človeku snivajo nezasišane rezerve tajnih sil, kajti človek je del čudeža narave. Dvoje človeških bitij je dvoje brezličnih radio-postaj. Tak čudež tajnih fluidalnih sil, da so mu kar bliski svigali iz oči kakor s kakega akomulatorja, je bil pokojni v Bogu usnuli župnik Jurij Humar, močan in krepak kakor hras, vedno čvrst, vesel in poln zdravega humorja, pri tem pa pobožen, ponižen, drag prijatelj, postrežljiv in nad vse gostoljuben. In ko so ga polagali v grob, pravi »Francis« so ljudje ihteli in tarnali, »čulo se je tuljenje, da bi se moralo smiliti trdemu kamnu.«

Hvaležno ljudstvo pa tudi po 42 letih ni še pozabilo nanj. V stiski, bedi, pomanjkanju in neareči prihaja še dandanes na njegov grob in odnasa drobce prsti z njegovega groba in trga vejice rožnega grma in liste pisanih cvetic, trdno prepričano, da jih še tudi zdaj iz groba prešinja tista skrivnostna njegova moč, ki je vsakemu prinesla uteho, da bo zdaj še večjo moč imel od Boga v Njegovi bližini kakor prej na tem svetu.

Zato blagoslovljen bodi prah in zemlja, ki krije v sebi blagoslovljene kosti neizmernega dobrotnika dolenskega ljudstva! Večen mu spomin

Prof. Pavel Lokovšeli, Ljubljana.

Če bi kdo cenil, bravec vedel za Humarjevo sliko, naj jo pošlje gosp. Antonu Plešicu, župniku na Primskovem pri Litiji, ali pa na moj naslov: Tavčarjeva ul. 4.

Tri leta po Humarjevi smrti je ustanovil v Parizu Hektor Durville visoko šolo za magnetiziranje »Ecole Pratique de magnétisme«. Sedaj vodi to šolo njegov sin Henri in obiskuje 70 do 80 slušateljev, že graduiranih zdravnikov iz vseh delov sveta. Upajo, da bodo kmalu zdravili tudi bolni, ki so sedaj še kljubujejo medicinski terapiji; to so pred-

Dnevna kronika

Krekov spomenik

Primerito je, da se ob obletnici Krekove smrti spomnimo tudi akcije za njegov spomenik. Ne bomo ugrabili o tem, kakšen bo in kateri umetnik ga bo postavil. To bo pač odvisno od višine nabranih prispevkov. Naša želja je seveda, da bi bil spomenik vsaj nekoliko vreden Kreka.

Smertitja se sliki glas, da denar, ki ga damo za spomenik, ni dobro porabljen in da naj bi ob sedanjih bedi poklonil vsakdo, kdor hoče kaj darovati za spomenik, to rajši reče. Naše mnenje je to: potrebno je eno in drugo. Morebiti se ne motimo mnogo, če pravimo, da imajo tisti, ki kaj darujejo za spomenik, tudi precej smisla za bedo revežev in da ne ostajajo »dolžni« na nobeni strani. Reveže bomo imeli vedno med seboj, nikdar ne bo prišel čas, da bi človek, ki hoče reveže podpirati, ne mogel reči: Jaz ne dam ničesar za umetnost, rajši dam vse za reveže. In vendar je morebiti tisti, ki je dal svoj prispevek za Krekov spomenik, storil prav tako socialno delo kakor tisti, ki je dal denar revežem. Kajti storil je nekaj v la namen, da se bodo tudi bodoči-rodovi zanimali za Kreka in za vzroke, zakaj so Kreku postavili spomenik. Spomenik je učinkovita propaganda idej, ki jih je slavljeneč zastopal. Krekov spomenik bo spomenik borbe proti revščini in proti krivici. Ko bi bili vsi tisti mladinci in papeži, ki so z umetninami okrasili Rim in druga mesta, dali takrat tisti denar revežem, bi bilo danes n. pr. v Italiji že mnogo več revščine, nego je je. Se današnja Italija užica kruha, ki ga ji režejo tisti, ki so pred davnimi stoletji imeli smisel za umetnost. Če bi kdo hotel izračunati, koliko nesejo n. pr. Münchenu vsako leto njegovi spomeniki in njegove slike, bi stal pred nerazumljivo nalogo; ves svet nosi sedaj denar v München ne samo zaradi njegovega — piva, ampak predvsem zaradi umetnikov, katerih dela so tam. Tudi naša Ljubljana bi imela še večjo prihodnjo silo do tujcev in domačinov, če bi bilo v njej več lepih spomenikov. Denar, ki ga kak narod izda za

svojo umetnost, ni zavržen. Sloenci si tudi ne moremo očitati, da bi bili razmetavali denar za — umetnost. Skoraj bi lahko rekli obratno, da je denar, porabljen za slovensko umetnost, potrošen res za — siromake.

Zdelo se nam je potrebno, da naglasimo te misli, da ne bo med nami nikake nejasnosti, zakaj se je kljub krizi začelo z zbiranjem prispevkov za Krekov spomenik. Doslej je izšel en seznam darovalcev, ki izkazuje 5200 Din, poklonjenih od 97 oseb, oz. društev. Vse tiste, ki premorejo darovati vsaj 50 Din, opozarjamo ponovno, da dobi vsak darovalec, ki daruje najmanj to vsoto, brezplačno Krekov Socializem. Ta knjiga je še danes aktualna in bo ohranila svojo veljavo trajno: to je naša socialna čitanka, iz katere bo narod črpal pravilne pojme o državi, o socialnih dolžnostih in pravicah; iz nje se bo učil ljubezni do pravice in svobode. Tako knjigo mora vsak narod stalno prebirati, če hoče imeti ljudi, ki jim bo »pravice in svobode zlati sen« del njihovega lastnega bitja. Brez takih ljudi pa noben narod ne more žetiti. Tudi ne bo nikdar prišla doba, ko bi tako branje ne bilo ljudem zelo potrebno.

Kdor pa ne more odrediti kar 50 Din, bo pa gotovo rad dal vsaj manjši dar, če ga bo kdo na to opozoril, n. pr. ob priliki Krekove prošnje v kakem društvu.

Angleški pregovor pravi: Kjer je volja, tam je tudi pot. Mi bi dostavili: — in tudi denar! Kdor bomo vsi prepričani, da mora Krek imeti spomenik, pa ga bo imel, in sicer takega, da se bomo sami čudili svoji skupni finančni moči kljub težkim časom.

Kdor je že danes prepričan, da se mora Ljubljana čimprej postaviti s spomenikom našega velikega socialnega delavca, naj pošlje svoj obolus na naslov: Odbor za Krekov spomenik, Ljubljana, Zadruga zveza.

Nova vrsta opeke

Ljubljana, 7. oktobra.

Takoj po vojni, ko se je stanovanjsko vprašanje silno zaostrojilo, so pričeli gradbeniki in razni konstruktorji iskati novih vrst gradbenega materiala, ki bi kolikor toliko nadomestil in izboljšal drago opeko. Res je bilo zgrajenih mnogo novih stavb iz raznih nadomestkov za opeko, toda ti nadomestki se niso obnesli, ker so pokazale stavbe mnogo pomanjkljivosti. Opeka se je izkazala slej ko prej še vedno za najboljši in najbolj zanesljiv material za stene stavb. Vprašanje se je obrnilo v drugo smer in konstruktorji so pričeli izboljševati obliko, kvaliteto in sestavo opeke, da bi čim več prihranili narodnemu gospodarstvu in pocenili gradbo hiš. Med drugimi novimi vrstami opeke, ki se zadnja leta pojavljajo na svetovnem trgu, je dosegla morda najlepše uspehe takozvana »Aristos« opeka, ki je nemški patent, uporabljajo jo pa še skoraj v vseh evropskih državah ter se je sedaj uveljavila tudi že pri nas.

Včeraj popoldne si je ogledalo Združenje inženirjev pod vodstvom predsednika mestnega nadsvetnika ing. Mačkovića in podpredsednika ing. Ladislava Beveca novo zgradbo v Samotni ulici pri Sv. Krištofu, ki je bila pravkar dokončana iz nove »Aristos« opeke. Ogleda se je udeležilo poleg inženirjev tudi več stavbenikov, tehnikov in pa zastopniki vseh ljubljanskih listov. To priliko sta uporabila zastopnika »Celjske opekarnice«, ki pri nas izdeluje to opeko, ing. Unger-Ullmann in obratovodja g. Verderber, da sta zbranim razložila moderni način zidanja z »Aristos« opeko ter tudi s praktičnimi primeri in poskusi dokazali njene praktične prednosti in racionalno uporabo.

Koledar

Sobota, 8. oktobra: Brigita, Starček Simeon.

Novi grobovi

† Roža Zbogar. V ljubljanski bolnišnici je umrla gospa Roža Zbogar roj. Celič, žena vpo-kojenega narednika-vodnika. Zapušča dva otroka in žalujočega moža. Pogreb bo danes ob 4 popoldne. Naj počiva v miru! Vsem žalujočim svojcem naše sožalje!

Osebnosti

— Češkoslovaški konzul g. ing. Josef Ševčík se je vrnil z dopusta in prevzel posla.

— 30 letnica poroke. Guštanj: Dne 6. oktobra je minilo 30 let, ko se je povod spoštovani tržan g. Ivan Schmautizer poročil z brhko mladenko Dorotejo in isti dan začel novo življenje kot samostojen mesar v Guštanju. Medsebojna zvestoba, poštenost je premagala vse težave, ki jih je družina preživljala v dobri leti, saj se je pomnožila za devet ust in ni malenkost vsa ta usta nasititi. Slavljence se udeležuje že mnogo let pri tukašnjem gasilnem društvu in je bil radi plodonosnega in požrtvovalnega dela v društvu odlikovan z redom sv. Save 5. razreda. Ob svojem slavu sta se hotela slavljence spomniti tudi svojih zvestih odjemalcev in tržanov ter sta prodajala tat dan meso po 4 Din za kg. Slavljencema tudi mi želimo še mnogo let v sreči in zadovoljstvu, kar jima Bog daj!

Ostale vesti

— XXXV. redni občni zbor Prosvetne zveze bo v četrtek 13. oktobra ob 9 popoldne v beli dvorani hotela Union. Dnevni red obsega: 1. Poročilo predsednika; 2. poročilo glavnega tajnika; 3. poročilo blaginjaka; 4. poročilo knjižničarja; 5. poročilo preglednikov; 6. volitve; 7. slučajnice. Vsako članstvo društva naj pošlje na občni zbor na vsakih 50 članov oziroma članic vsaj enega delegata s poverilnico dotičnega društva. Eventuelni predlogi, ki bi prišli pri občnem zboru v poštev, naj se pošljejo do torka 11. oktobra do 12 v pisarno Prosvetne zveze. Občni zbor bo končan ob 10.30. Opozorjamo zlasti častilo duhovščino, p. t. učiteljstvo in druge kulturne delavce, da se blagovolijo občnega zbora udeležiti v čim večjem številu.

— Nekoliki statistike z mostarske gimnazije. Na državno realno gimnazijo v Mostaru se je vpisalo letos v začetku šolskega leta 669 učencev, oz. učenk, in sicer 70 odstotkov učencev in 30 odstotkov učenk. Po veri je 43 odstotkov pravoslavni, 31 odstotkov katoliški, 25 odstotkov muslimani in

Oblika in trdnost te opeke omogoča, do-vršiti v najkrajšem času vsak zid, pa naj bo to zunanja ali notranja stena. »Aristos« opeka je votla, kar omogoča popolno izolacijo proti vrhu, mrazu in vlagi. Hiše iz te opeke so suhe, stanovanja pa zdrava in higienična. Stene ne razpokajo, se ne sesedajo, ne plesne, ne rose in ne škodujejo zdravju. Stene tudi propuščajo razne žarke, ki so človeškemu življenju potrebni.

Ker je ta opeka votla, jo je seveda tudi lažje prevažati in prenašati, ker je lažja. Zlasti velik je prihranek na malti. Če bi bil ves nebotičnik n. pr. zgrajen iz te opeke, bi gradbeno podjetje prihranilo samo na malti 300.000 litrov. S to opeko se da tudi mnogo hitreje zidati in zidar v krajšem času in z manjšim naprom gradi. Vse te lastnosti omogočajo 20 do 25% prihranka pri gradnji. Židovi pa so lažji, ker je opeka votla. Zaradi tega je ta opeka pripravna za vmesne stene pri skeletnih stavbah. Novo opeko je preizkusil tudi inštitut za tehnično mehaniko ljubljanske univerze, in je ugotovil, da je trdnost nove opeke vsaj taka, kakor polne zidne opeke.

V sosednjih državah so v zadnjih letih zgradili pa »Aristos« opeke že nad 30.000 zgradb, v Sloveniji pa že okoli 50. Hišo, ki si jo je ogledalo inženjersko združenje, je zgradil g. Počkar. Iz te opeke pa zidajo za ljubljanskega zdravnika dr. Missa stavbo v St. Vidu nad Lj. Seveda so to le začetki in je skoraj gotovo, da se bo nova opeka v Ljubljani kar hitro udomačila, kar pač vsakdo, ki sedaj kaj zida, gleda, da si čim bolj zniža gradbene stroške, ne da bi pri tem trpela solidnost stavbe.

en odstotek židov. Na zavodu poučuje 30 učiteljev, in sicer 20 pravoslavni, 6 katoliški, 3 muslimani in 1 žid. V tem številu nista všteta dva zdravnika, ki poučujeta higieno. Za vse stroke je dovolj učnih moči na razpolago, dasi je bil v počitnicah en profesor s polnimi službenimi leti upokojen, štirje profesorji, oziroma supletni pa reducirani in sta bila namesto teh petih učnih moči nanovo nameščena samo dva. Število razredov je isto kakor lani: 17. Relativno večino imajo v učiteljskem zboru supletni, katerih je 13 (med njimi 9 suplentk). Poleg ravnatelja je na zavodu zaposlenih še 10 profesorjev, 4 honorarni učitelji in dva učitelja večini.

— Odgovoda planinska slavnost. Varaždin, 6. oktobra: Slavnost odkritja koče na Ravni gori je odgovoda zaradi slabega vremena na nedeljo 16. oktobra.

— Nesreče na deželi. V Podsmreki pri Dobrovi se je predvčeršnjim po nesreči ustrelil s flobertovko v levo roko 20 letni kovač Anton Flabe. — Levo roko si je pri delu resno poškodoval tudi 33 letni Franc Keber, mesarski pomočnik iz Loke pri Črnomlju. — 31 letni Matevž Žagar iz Sv. Duha pri skofji Loki, žagar tudi po pokličen, se je pri delu vrezal z žago v desno roko. — Na domačem dvorišču je padel in si zlomil levo nogo 61 letni učitelj Martin Gorše iz Peščenika pri Zalni. — Vsi ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski bolnišnici.

— Zasliševanje vlomilca Soliča. Kakor smo že poročali, je zagrebska policija končno le izsledila dolgo zasledovanega vlomilca Josipa Soliča, ki ga je zasledovala zaradi vlomov v zagrebsko diskontno banko, iz katere je bilo odnešeno okoli pol milijona dinarjev. Solič je priznal na policiji okoli 10 vlomov v raznih hrvatskih krajih, odločno pa zanika vlom v diskontno banko in zatrjuje, da nima nobenih zvez z vlomilci v to banko. — Prejšnjo nedeljo je občinski stražnik v Brezicah prepodil dva vlomilca, ki sta poskušala vlomiti v tamkajšnje cerkev, ki ima več dragocenosti. Zagrebska policija misli, da sta bila to Solič in njegov tovariš Trbovič. Zagrebska policija preiskuje tudi, ali ni Solič sodeležen pri vlovu v ljubljansko zastavljalnico.

— Strahovita nevihta v Bosni. Predsnočnim se je nad okolico mesta Goražde v Bosni pretgal oblak in je nastala silna nevihta, ki je povzročila ogromno škodo. Vsi potoki so narastli kakor hudourniki in odplavili s seboj ogromno količino kamenja, zemlje, pa tudi celih dreves, ki so jih poruvali s koreninami. Voda je podrla več hiš v okolici. V narastli vodi je utonil kmet Ibro Čošović z ženo in s malim otrokom. Povodenj jih je zalotila v spanju. Razen tega je še devet ponesrečencev. Najhuje

je ranjen kmet Rušič Smajević, ki je bil prepeljan v sarajevsko bolnišnico. Trije otroci so izginili in se boje, da jih je voda odnesla. Ogromna pa je škoda tudi na živini, ki jo je mnogo poginilo.

— Sava zopet plovna. Iz Hrvatske in Slavonije poročajo, da je zaradi zadnjega deževja Sava silno narastla, da je sedaj zopet plovna do tistih krajev, kjer je bila plovna pred sušo.

— Velik gozdni požar pri Dubrovniku. V četrtek se je vnelo mestno smetišče pri Dubrovniku. Južni veter pa je plamene hitro prenesel na cesto Dobrovnik—Ercegovi ter nato v bližnji gozd, ki je pričel goreti. Ogenj je objel velik kos gozda ter je dosegel vrhove hriba Srdja. Gasilci so se trudili na vse mogoče načine, da bi požar omejili. Končno pa je moralo priti na pomoč vojaštvo. Zgorelo pa je že 2500 kvadratnih metrov najboljšega gozda.

V gozdu Lutz peči ne rastejo! Tovarna originalnih Lutz peči je Jugo-Lutz, Ljubljana VII.

— Dr. Franc Ušeničnik: Pastoralno bogoslovje je pravkar izšlo v drugi, popravljene izdaji v založbi Jugoslovanske knjigarne. Delo obsega XVI strani uvoda in skoraj 600 strani velike osmerke teksta. V našem znanstvenem slovtvu ena najpomembnejših knjig! — Cena broširanemu izvodu 140 Din, v polplatnu, trpežno vezanemu 160 Din, v polusnu 188 Din. — Liturgika, ki jo je pisatelj izločil iz Pastoralnega bogoslovja, bo izšla do Božiča.

— Staroznana delikatosa Jane, Zidovska ulica, toči pristna naravna šljarska vina.

— Pristno ljutomersko vino dobite v Union-ski kleti — po zelo ugodni ceni.

— Krasni damski plašči — konfekcija Avgust Iglič, Ljubljana, Tavčarjeva 3.

— Urbas Marija nasl. Ljubljana, Komenskega ul. 16, najfiniješe kranjske klobase na drobno in debelo. — Telef. 2805.

— Pri razdražljivosti živcev, glavobolu, pomanjkanju spanja, utrujenosti, po-bitosti, tesnobnostnem čutu imamo z naravno »Franz-Josef« grenčico pri rokah domače sredstvo, ki vsako razburljivost, naj izhaja iz katerega koli prebavnega dela, takoj ukroti. Zdravniški strokovnjaki priznavajo, da učinkuje »Franz-Josef« voda zanesljivo tudi pri ljudeh visoke starosti. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Prireditve koroških Slovencev

Klub koroških Slovencev v Ljubljani in njegovi pododbori v Mariboru, Celju in na Jesenicah vabijo na naslednje svoje prireditve:

V nedeljo 9. oktobra ob 14: Sestanek članov iz prevaljskega in slovenjegraškega okraja v osnovni šoli na Prevaljah. Poročajo zastopniki Osrednjega odbora, Ustanovitev pododbora s sedežem v Prevaljah.

V soboto 13. oktobra ob 20: Koroški večer v dvorani hotela Evropa v Celju.

V nedeljo 16. oktobra ob 8: Pridiga in sveta maša za umrle koroške slovenske voditelje in za junake, padle v bojih za naš Koročan. Opravilo ima rojak preč. g. dr. Janko Arnej.

V nedeljo 16. oktobra ob 9: 4. redna letna skupščina Kluba koroških Slovencev v dvorani hotela Evropa v Celju. — ob 13: Skupen izlet v celjsko okolico.

Za udeležence celjske skupščine velja polovična vožnja. Udeleženci kupijo na domači postaji celo vozovnico, ki velja s potrdilom kluba, da so se skupščine udeležili, in z mokrim odhodnim postajnim žigom tudi za povratek. Zato opozarjamo udeležence, da vozniški kart v Celju ne oddajo. Izkaznice o udeležbi se bodo izdajale v dvorani, kjer se bo vršila skupščina.

Te naše prireditve naj bodo dostojne in resne manifestacije, da bratov ob Zilji in Dravi in ob koroških jezerih nikoli ne bomo zapustili.

Kamnik

Pevski zbor »Gorenjec« priredi v nedeljo, 9. t. m. ob pol 5 popoldne pevski koncert, katerega čisti dobiček je namenjen za popravilo orgel v frančiškanski cerkvi. Na sporedu so pesmi skladateljev: Adamič, Deva, Förstlerja, Premrla in Horvata za moški, ženski in mešani zbor. — Zbor, ki je že mnogokrat žel uspehe in ki ga vodi akademik g. Gust. Cerer, obeta tudi topot nuditi prav poseben užitek in opozarjamo nanj vse prijatelje pesmi.

Plaj

Prodaja vina lastnega pridelka. Mestni magistrat opozarja, da si morajo stranke, ki želijo prodajati vino lastnega pridelka od 5 odnosno 10 litrov naprej, izposlovati dovoljenje od politično upravne oblasti prve stopnje. Taka prodaja vina lastnega pridelka se ne smatra za točenje na drobno in je prosto trošarine in takse. Dopustna pa je taka prodaja le v kraju pridelovanja. K prošnji je priložiti potrdilo občine, da je vino lastni pridelek in da je pridelano v kraju, kjer se namerava prodajati.

Uradne ure na okrajnem sodišču so od 8. do 14. in ne od 8. do 12. ure kakor se je pomotoma glasilo poročilo v eni zadnjih številkih. Vložnice pa je odprto od 8. do 13. ure.

Ptujski sejmi. Živinski sejem v torek, dne 4. t. m. je bil radi deževnega vremena slabo obiskan. Prignanih je bilo 112 krav, 88 telic, 111 volov, 46 bikov in 50 konj, skupaj 407 glav. Prodanih 213 glav. Povprečne cene so bile: krave 1.25 do 3; telice 2 do 3.50; voli 2 do 3.50; bik 2 do 2.50; Konji 2000 do 2.600 Din. — Svinjski sejem, dne 5. t. m. je bil slabši. Prignanih je bilo 135 svinj, prodanih pa 73. Cene so nekoliko poskočile in sicer prolenki 5.50 do 6.50; debele 6 do 7.50 za kg žive teže. Plemene svinje so se prodajale po 200 do 450 komad.

Nočno lekarniško službo od 8. do 15. t. m. ima lekarna »Pri sv. Antonu«, magister Orožen.

Dev. Marija v Polju

Danes ob priliki obletnice posvečenja farne cerkve bo godba tukašnjega prosvetnega društva v slučaju lepega vremena priredila koncert na trgu pred cerkvijo.

Novi kurat v umobolnici na Studencu ž. g. Se-dej Jožef je nastopil svoje mesto.

Zadnje deževje je povzročilo, da so travniki okoli Vevč pod vodo. Tukašnji posestniki imajo škodo, ker ne morejo pasti živine, krme jim pa itak še primanjkuje. Tudi če voda vpadе, je uničena jesenska pašna radi blata in druge nanešene navlake.

V Vevčah je v papirnici že tudi pretilo, da bo radi naraščajoče vode delo trpelo, hvala Bogu pa je ta nevarnost že minila. Saj delavstvo itak skoro polovico dni v tednu praznuje.

„DIANA“ ZOBNA PASTA
pasta kot nobena druga do sedaj; zobe na-pravi bele, odstrani zobni kamen, prijetno osveži usta, jači zobno meso in desinficira ustno duplino.
Cena: Normal tuba Din 5.-, dvojna tuba Din 8.-.

Celje

»Škopuše«. Ker je veliko povpraševanje po vstopnicah za današnje in jutranje vprizoritev, zato opozarjamo občinstvo, da si nabavi vstopnice že danes v predprodaji, da ne bo prevelikega navala pri blagajni. Vstopnice se dobe še danes ves dan v Prosvetnem tajništvo, zvečer je odprta blagajna od 7 naprej, v nedeljo dopoldne od 10 do pol 12 in od 2 popoldne dalje. Pripominjamo, da je vstopni-na za vse prostore znatno znižana.

Mestna knjižnica je od 1. oktobra dalje od-prta ob torkih, četrkih, petkih in sobotah od 6 do 8 zvečer, ob nedeljah pa od 10 do 12 dopoldne.

Koroški večer. Celjski pododbor kluba Ko-roških Slovencev bo priredil v soboto, dne 15. t. m. ob 20 zvečer v salonu hotela Evropa koroški večer z raznovrstnim in zelo peštrm sporedom.

Glasbeno predavanje. Po današnjem zboro-vanju celjskega učiteljskega društva, ki se vrši točno ob 9 dopoldne v telovadnici mestne osnovne šole, je na sporedu predavanje ravnatelja Glasbe-ne Maticе g. Karla Saneina o glasbeni vzgoji naše mladine. Po predavanju se bo vrši koncert malega violonista Mirana Viherja, ki ga bo spremljala na klavirju ga. Mireca Sanein.

Gospodarsko zborovanje. Jutri ob 9 dopol-dne se bo vršilo v gostilni Janžek za Kresijo zbo-rovanje Surovinske zadruge čevljarjev v Celju.

Šahovski klub. Celjski šahovski klub raz-pisuje splošni turnir z dnem 12. oktobra. K ude-ležbi so vabljeni vsi člani. Ta turnir je namenjen vsem igralcem članom, vendar ni pričakovati ude-ležbe najmočnejših. Vsem, ki se smatrajo za manj močne, priporočamo, da se udeležijo turnirja. Da ugotovijo svojo jakost in da istočasno pridobijo na rutini. Prvi zmagovalci postanejo glavni igralci in pridobijo pravico, da se udeležijo glavnega turnirja, ki se bo vršil takoj po zaključku splošnega turnirja. Vsak teden bosta dva redna igralna veče-ra in sicer v sredo in petek. — Celjski šahovski klub.

Umrli so: V javni bolnišnici Kozole Anto-nija, 68 letna prevzvitkarica iz Koprivnice. Na svo-jem stanovanju 56 letni železničar Kolene Matevž, Zagradom, in 68 letna prevzvitkarica Voga Marija, v Pečovniku 41.

Z nožem ga je napadel. V četrtek zvečer se je vračala družba treh mlajših fanlov iz me-sta proti Gaberju. V tej družbi je bil tudi 18 letni delavec iz Spodnje Hudinje Ošo Ivan. Ko so pri-šli do cerkve sv. Maksimilijana, je prišel blizu 24 letni Strnad Henrik, napadel Ošo z nožem v desno ramo blizu tilnika in mu zadal 10 cm dolgo ter 1 in pol cm široko rano. Ob spremljevalca sta zgrabila napadalec in vsi trije so odšli nato na policijsko stražnico v Gaberje. Polician je bil avto-mobil rešilne postaje, ki je bil takoj na mestu. Tu so na stražnici za silo obvezali ranjenega delavca in ga takoj odpeljali v tukašnjo splošno bolnišni-co, kjer se sedaj zdravi. Napadalec je zjutraj pri zaslišanju izjavil, da se ničesar ne spominja in se izgovarja, da je to storil v pijanosti. Pridržan je bil v zaporu. Kaj je vzrok napadu ni znano.

Slovenske gorice

Sv. Anton. Zopet je zahtevala koščena žena svojo žrtev: umrl je posestnik Rudolf Šiško iz Brengove. Bil je dober mož in gospodar. Pogreb se je vršil dne 3. t. m. ob veliki udeležbi občanov. Rajnkemu svetila večna luč, žalujočim naše glo-boko sožalje! Ze črčice prepeva... Trgatev se je pričela. Tako se je začela razlagati pesem iz naših z grozjem bogato obloženih vinogradov. Dobra kapljica se nam obeta.

Sv. Barbara. Tudi v naši fari se razprodaja »Slovenec« ob nedeljah po sveti misi. Stane samo dva dinarja, domačih in drugih novic pa na kupe. Segajte po njem!

Radio

Programi Radio-Ljubljana:

Sobota, 8. oktobra: 12.15 Plošče — 12.45 Dnev-ne vesti — 13.00 Čas, plošče — 17.00 Salonski kvintet — 18.00 Gimnastične vaje (Ciril Soukal) — 18.30 Angleščina (ga. Orthaber) — 19.00 Po-glavje iz sociologije (dr. Gosar) — 19.30 Zabavni kotiček (M. Kragelj) — 20.00 Koncert godbe »Slo-ga« — 21.00 Faust (Gounod), prenos iz Pariza — 22.45 Čas, poročila.

Nedelja, 9. oktobra: 9.30 Prenos cerkvene glas-be iz franč. cerkve — 10.00 Prenos odkritja spo-minske plošče Milana Puglja iz Novega mesta — 11.00 Salonski kvintet — 12.00 Protialkoholno pre-davanje — 12.15 Čas, poročila, plošče — 15.15 Gdč. Lebar: Kolodvorski misijoni — 15.45 Kon-cert pev. društva »Cankar« — 16.50 Averteško: Igra s smrtjo, komedija (St. Jakob, gl. oder) — 17.30 Tamburaški sekstet — 20.00 15 letnica smrti dr. E. Kreka — 21.00 Samospevi ge. Thierry-Kavénikove — 21.30 Salonski kvintet — 22.00 Čas, poročila, nadaljevanje salonskega kvinteta.

Drugi programi

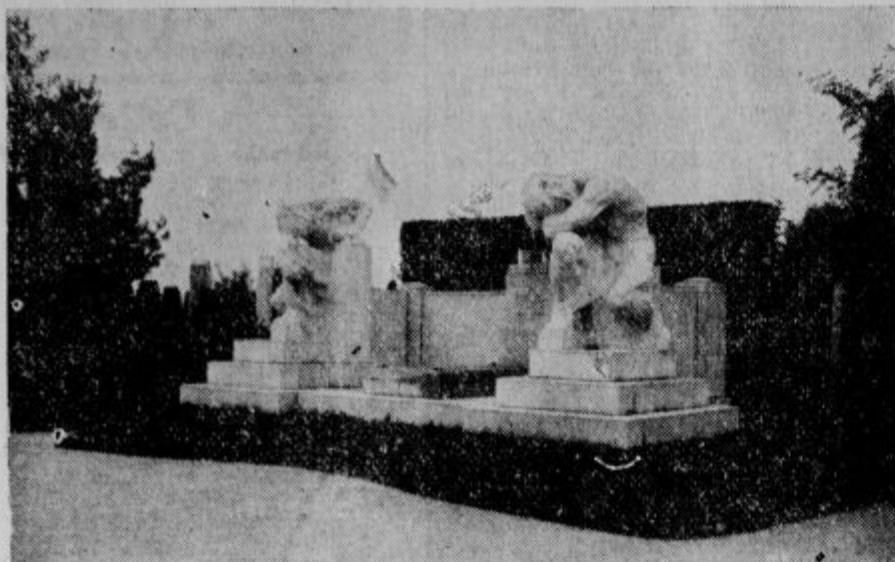
Nedelja, 9. oktobra:

Zagreb: 16.00 Prenos nogometne tekme Jugo-slavija : Čehoslovaška iz Prage. 20.30 Radio orke-ster. 22.40 Plesna glasba. — Milano: 20.30 Operni prenos — Barcelona: 20.00 Plesna glasba. 21.15 Plošče. 23.45 Večerni koncert. — Stuttgart: 21.55 Sramel. 22.45 Plesna glasba. — Toulouse: 21.00 Večerni koncert operne glasbe. 21.45 Solistovske točke. 22.00 Pestra glasba. 23.15 Operetna glasba. 22.45 Angleška glasba. 23.15 Argentinski orkester. — Berlin: 20.00 Dunaj. 22.00 Vojne dogodivščine. 22.15 Poročila, nato plesna glasba. — Belgrad: 20.35 Leharjev večer. 21.55 Izpoved po Evropi. — Rim: 20.30 »Amica«, Hrična drama. — Beromün-ster: 20.20 Komorni koncert. 21.40 Plesna glasba. — Langenberg: 20.00 »Fidelio«, opera v 2 dej. L. v. Beethoven. 22.00 Vojne dogodivščine. 22.20 Po-ročila. 22.45 Koncert. — Praga: 21.00 Poljudni kon-cert radio orkestra. 22.25 Lahka glasba. — Dunaj: 20.00 »Dekle iz predmestja«, igra. 22.15 Večerni koncert. — Budapest: 21.40 Ciganska glasba. 23.00 Plesna glasba. — Pariz, Eiffel-ov stolp: 19.30 Ra-dio koncert.

Naznanila

Dobrova pri Šentjerneju. Jutri v nedeljo 9. oktobra ustanovimo v naši vasi Prostovoljno ga-silno društvo, ki se bo priključilo mokronoški ga-silski župi. Po ustanovitvi bo pri Selaku grozdna trgatev, bogat ribji lov, saj smo ob Krki. Da nam ne bo dolgčas, bomo poslušali germuljsko godbo. Pa tudi pisali bomo lahko, ker nam je poslala Jugoslovanska čisto nove razglednice.

Spomini na našega nepozabnega voditelja

Krekov spomenik na pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani.

„Učiteljev Janezek“

O sv. Gregoriju letos je minilo 60 let, odkar me je prigradilo to, kar mislim opisati. Učitelj Janezek, kakor smo Kreka tisti čas splošno v naši vasi imenovali, je tedaj l. 1872. bil v svojem sedmem letu. Dobro se še spominjam, kako je nas, njegove vrstnike pa tudi starejše dečke, s svojim razumom daleč nadkrijeval. Ded moj, tedaj 72 letnik, nam je enkrat pozimi, ko smo se sešli v naši hiši, pripovedoval o Kamniku in o gričku sredi mesta, kjer stoji Mali grad, kjer prebiva zakleta kraljica Veronika, ki ima tri pehare cekinov, kjer so tri cerkvice druga vrhu druge. Janezek je to pripovedko strme poslušal, ko pa je ded nehaj, je navdušeno vzkliknil: »Pojdimo v Kamnik!« Naskar mu je ded pripomnil: »Janezek, ti bi pa rad cekine, kajne?« Janezek pa je rekel: »Kaj cekini, kaj denar; zakleto Veroniko rešiti hudobe, pa tri cerkvice videti, to bi bilo za mene.«

Pri hiši smo imeli harmoniko. Kadar ni bilo očeta doma, sva jo raztegovala, sedeča na velikem zaboju. Po nekaterih takih poizkusih je postal Janezek že moj učitelj. Škoda, da se je neki dan, ko sva jo le preveč vlekla, meh raztrgal. Dobil sem na to zasluženo plačilo. Harmonika je romala k zdravniku, nakar so jo zaklenili v omaro. Tako je bilo konec najinega godenjanja.

Pripovedni spis »Mlada prijateljca«, ki ga je Krek kot 16 letni dijak priobčil v »Vrtcu« dne 1. julija 1881 in se nahaja v I. zvezku njegovih izbranih spisov st. 108, je odmev srečnih otroških let, katore je Krek preživel v Komendi. Prijatelj Pavlek je Janez Cebulj, po domače Perčev Janez iz Potoka, Ivanek pa je Krek sam. Perčeva lepo posestvo s prostorno gruntarsko hišo leži na Spodnjem potoku pri Komendi št. 6, mimo teče potok Brnik, ki izvira izpod Krvavca nad vasjo Grad pri Cerkljah, pod imenom Reka. Hiša je oddaljena od komendske šole kakih 8 minut. Perčeva hiša je bila vse žase trdna in je še danes.

Ob Krekovem času je bila pri Percu tudi gostilna, gospodarila sta tam Janez in Katarina Cebulj. Bila sta radodarna in Krekovim staršem zelo naklonjena. Janezek učitelj je bil tam kakor doma in je kakor sam pravi, pri Percu večkrat prenočeval. Bil je pogosto deležen onih dobrot, ki jih je nudila ta pristna kmečka hiša svojim mladim junakom v obliki zdrave domače hrane in tečnega ajdovega kruha.

Hiša Perčeva leži na samem, obdaja jo prostorna trata. Za gospodarskimi poslopji leži sadovnjak, par streljavev naprej pa se širi prijetni snrekov gozd. Kraj njega se razteza ravno polje, tja proti kamniško-kranjski cesti. Jasno, da so dani v takem kraju vsi pogoji za izbornu otroško igrišče in zabavišče. Vredno se mi zdi, da omenim iz te dobe tale prigodek:

Janez Cebulj, Perčev Janez iz Potoka pri Komendi, Krekov prijatelj iz otroških let, ki ga slika Krek v povesti »Mlada prijateljca« kot »Pavleka«.

Komendski učitelj ima vsled volila neke dobrotnice njivo na Potoškem polju. Ko so leta 1872. zidali šolsko poslopje, so zgradili na severo-vzhodni strani šole nekako gospodarsko poslopje s hlevom. Krekovi starši so imeli kravo, katero je oskrbovala neka starejša dekla. Kar sklenejo starši, da kravo prodajo. Dekla naj žene kravo o sv. Gregoriju v Kamnik. Janezek naj jo poganja, ki je bil tega zelo vesel. Nastala pa je druga težkoča. Čevlji Janezkovi so bili v takem stanju, da skoraj ni bilo misliti, da vzdržijo do Kamnika. Mati njegova je naročila sicer nove čevlje zanj pred nekaj dnevi, a čevljar je izjavil, da bodo gotovi šele do velike noči.

Kaj storiti? Bos ne sme v Kamnik. Janezek malo pomisli, pa reče: »K Percu pojdem. Tam so imeli pretekli teden čevljarje v »šteric«, naredili so vsem pri hiši čevlje. Janezu Perčevem pa še posebno lepe škornje »meksičkarje« iz telečje kože. Kar doli grem in prosil bom, da mi Janez svoje posodi. Ko to izreče, že teče po hribu navzdol. Pred hlevom najde prijatelja Janeza in mu izreče svojo veliko prošnjo. Janez brez obotavljanja privoli, samo to pristavi: »Očeta povprašaj!« Oče so ravno tedaj v uljaku čebelah hrano pokladali.

Napoti se tja in ponovi svojo prošnjo. Drage volje mu tudi oče prošnjo uslišijo in rečejo: »V kamni pod posteljo so, pa jih vzemi,« in se zamislijo v svoje delo. Mati so med tem pripravljali

hrano za mlade prašičke, ko vidijo Janezka, ga takoj vprašajo, kaj želi?

On jim svojo željo ponovno razloži. Toda mati so bili drugih misli kakor oče in Janez. Rekli so: »Naš Janez svojih novih čevljev še nobenkrat ni nosil, zadnje nedeljo se je nekaj sčel, da bi jih obul, toda sem mu odločno prepovedala, da tega ne sme storiti. Obul jih bo najprej na veliko soboto, ko pojde k procesiji velikonočnega vstajenja, prav iz tega vzroka pa čevljev tudi ti ne smeš obuti.«

Te odločne besede, sicer tako dobre Perčeve matere, so Janezka grozno poparile. Kaj naj stori? V Kamnik bi šel tako rad. Videl bi Mali grad, videl semenj in še sto in sto drugih reči, a vse te nade mu je podrla Perčeva mati, katero ima poleg svojih staršev najraje. Toda čakaj! Sinila mu je nova misel v glavo. Zakaj bi si ne smel izposoditi Janezovih čevljev? Saj so mi poleg Janeza vendar oče sami dovolili. Oče so pa glede vprašanja Janezovih škornjev vendar mnogo več nego mati. Dobro se spominja, da so tam po Svečnici enkrat oče pripeljali velik zavoj usnja iz Kamnika. Dobro se spominja pogovora, ko so oče pravili materi, koliko so plačali usnjaru Trščanu za usnje in ta drugo, ter koliko bo še veljalo, da bo cela hiša obuta. Vse to so plačali oče, ne pa mati. Dobro ve, ko je pri Perčevih za petjo prenočeval, torej ko so imeli čevljarje. Tisti večer se je že po eni strani naspal. Čevljarji so svoje delo dovršili, pa je gledal iz temna doli in videl, kako so oče steli na mizo srebrne dvajsetice in ko so došteli, jih je mojster čevljar pograbil v pest in spravil v žep. Videl je, kako so oče potem prinesli firkel

Historičen kotiček v vili v Prisojni ulici v Ljubljani, kjer sedaj stanuje Cilka Krekova, sestra velikega pokojnika.

Dr. R. Andrejka:

Dr. J. Ev. Krek in selška dolina

»Ne morem povrniti selški dolini tega, kar mi je dala.«

(Dr. Janez Ev. Krek ob izvolitvi za častnega člana izobraževalnega društva v Selcih.)

Dr. Janez Ev. Krek se je rodil na prijaznem Sv. Gregorju, a njegov rod je po očetu izhajal iz selške doline, te najlepše naše podplaninske doline. Z vso silo poslušane, pozneje pa zavestno občutne vkoreninjenosti v ta prašara tla ga je gnalo bilo za letom v Selca, glavni kraj doline in rojstno vas očelovo, na Prtovč in Ratitovec, v Zelenike in Sorico, na Dražgoše in na goro Sv. Miklavža nad Dolenjo vasjo.

Dr. Krekov gornji izrek bi morali obrniti. Selška dolina nikdar ne more dr. Kreku povrniti tega, kar ji je dal. Kaj je on vse storil za dolino, se danes šele čuti, ko ga ni. Izobraževalna društva, živinorejske zadruge, kmetijski tečaji, elektrarne na Češnjici in v Sori, vodovod na Prtovč, vse je vzkliklo in vzveto pod njegovim vodstvom in na njegovo pobudo. Zanimal se je za uravnavo Sore med Dolenjo vasjo in Bukovico in ko bi bili tedaj vsi prizadeti posetniki poslušali, bi danes Sora ne trgala leto za letom plodnega bukovskega polja. Danes bi vsi radi, toda dr. Kreka ni!

V Selcih samih je kaj rad prebival v očetovi hiši »na Stoku«, če ni šel na Prtovč. Po očetovi smrti je tam gospodarila njegova mati Mica, ki jo je ljubil nadvse in ki ji je postavil, ko je leta 1903 umrla, prelepo spominsko ploščo na selškem pokopališču. Tam počiva poleg matere tudi sestra Helena, omožena Šubic.

Že kot gimnazijalec je rad zahajal med sosede in se z njimi menil o kmetijskem gospodarstvu. Že tedaj so mu rojile misli po glavi, ki jih je

vina, ga postavili pred čevljarje in rekli: »Mozi! Bog! Ta je za gladež in likof.« Minili so ga vsi presodki in dobra volja ga je zopet obšla. Rekel je sam pri sebi: »Oče so gospodar čez škornje, Janez še tudi nekaj, mati pa v tem slučaju ne!«

Medtem ko je Janezek tako premišljeval svoj položaj, stoječ za ogrom hiše, so se prikazali mati »pominjekom« na večnem pragu, noseč hrano mladim živalicam. Janezek porabi to priliko, skoči v kamro, pograbi škornja in ju zbaše čez križno železje v oknu. Urno zapusti hišo, pobere škornja pod oknom in hiti proti domu. Mati so svoje delo pri živalicah opravili in se ozrejo na okrog, tedaj ugledajo Janezka, kako beži po bregu navzgor, pod vsako pazduho en škoren. Prvi hip sicer zakričijo in mi požugajo, ko pa vidijo, da se Janezek za vse to niti ne zmeni, se prirnejo na ves glas smejeti.

Janezek je pritekel še pravočasno domov, dekla s kravo še ni odšla v Kamnik. Kako je pa prišel do obuvanja, ni nikomur povedal.

Brez nezgod sta z dekle prignala kravo v Kamnik in jo tam tudi prodala. Ko se vrnela, Janezek osnaži in izlika izposojena škornja ter se napoti proti Percu. Prijatelj Janez mu pride nasproti ter mu pove, da mati niso prav nič hudi, temveč prav dobre volje in emejejo se. Oče pa jih dražijo, češ »Učitelj Janezek te je pa v kozji rog ugnal!« Pri Percu se Janezek najprvo zahvali očetu, potem pa stopi pred mater in prosi, naj ne

Perčev dom na Potoku pri Komendi, kjer je bil v tistih letih Krekov drugi dom pri dobrih Janezovih starših.

bodo hudi, ker kar je storil, storil je v dobrem prepričanju, da so oče prvi gospodar čez Janezove škornje!

Mati so se še enkrat prav od srca nasmejali, potem pa rekli: »Janezek, nikdar bi ne bila mislila, da si tako značljiv, pa tudi tako korajžen, ti boš enkrat še en velik gospod!« Mati so se pristavili: »Pojdi in poigrajte se z otroci do tedaj, da bo kruh pečen, ker ti boš dobil danes hlebeček s smetano pomazan.«

Perčeva hiša in Perčev Janez je dr. Krek ves čas svojega življenja v najboljšem spominu ohranil. Ko se je Janez pred pustom leta 1898, oženil, je prišel na ženitnino in bil izredno židane volje. Tudi ob raznih predavanjih in shodih se je nas njegovih komendskih prijateljev iz otroških let zelo rad spominjal.

ne bo pomagal, sam si mora pomagati in napredovati z ostalim svetom.

Najbližji »Stok« je bil Kalanov oče Ignacij Semen, lastnik kmetije na št. 64 v Selcih, ki ga je vezalo z dr. Krekom tesno prijateljstvo. Njemu je Krek posvetil tudi svoji igri »Turški križ« in »Tri sestre«, ki jih je leta 1910 založilo Katol. slov. izobr. društvo v Selcih.

Nasproti Stoku je hiša štev. 61, nekdanja stara kmetija Kneficev in za njimi Luznarjev. Zadnja kmetija je prešla leta 1876 od Janeza Luznarja, sina Pavla Luznarja v roke Janeza Glebočnika. Od tedaj se je prešnje domače ime »pri Knefuc« izpremenilo v sedanje domače ime »pri Johanič«. V tej hiši se je nastanil podobar Josip Grošelj, ki še danes, častitljiv starček, marljivo izvršuje svoje delo in ki je podaril cerkvam v selški dolini in okolici mnogo lepih kipov in soh. Tudi k njemu je Krek rad hodil v vas. Nekoč ga poprosi Grošelj, naj mu da modelirati svojo roko. Smeje je Krek v to privolil in Jože Šubic iz Gorenje vasi 30. bratranec Janeza in Jurija Šubica, ki je bil tedaj pri Grošlju pomočnik, je napravil po Grošljevih navodilih odliček. Ta Šubic se je leta 1891 poročil z dr. Krekovo sestro Zofijo, a je umrl leta 1925 v Gorenji vasi. Bil je spreten kipar in podobar. Lurška Mati božja v Krekovi vili v Ljubljani, je njegovo delo. Roka dr. Krekova, ki mu jo je Josip Grošelj letos prepustil, da se ne bi poizgubila, kaže izredno fine oblike in zlahkne poteze. Hranim jo varno kot drag spomin na velikega moža.

Dr. Krek bi ne bil pravi sin selške doline, ako bi ne bil vzljubil njenih gora. O Prtovču in Ratitovec se je že toliko pisalo, da ne kaže še več o tem govoriti. Krekova koča na Ratitovec, zgrajena leta 1923 tik pod vrhom te 1669 m visoke gore, je poleg Krekovega doma v Selcih in spominske plošče na njem drugi spomenik, ki ga je postavila selška dolina svojemu največjemu sinu. In veselje prešnja planinca, da se je ta Krekova koča leto za letom bolj priljubila ne le zunanjim turistom, ampak posebno prebivalstvu selške doline, ki roma v poletnih nedeljah kar frumoma k njej. Misel pravega planinca, ki jo je dodelil in izvajal dr. Krek, velik in vzpodbuden tudi v tem pogledu, se je razširila med kmetijsko ljudstvo, posebno pa med mladino. In tudi oni občutijo danes to, kar je njihov vodnik in učenik že davno pred njimi občutil, ko je zapel:

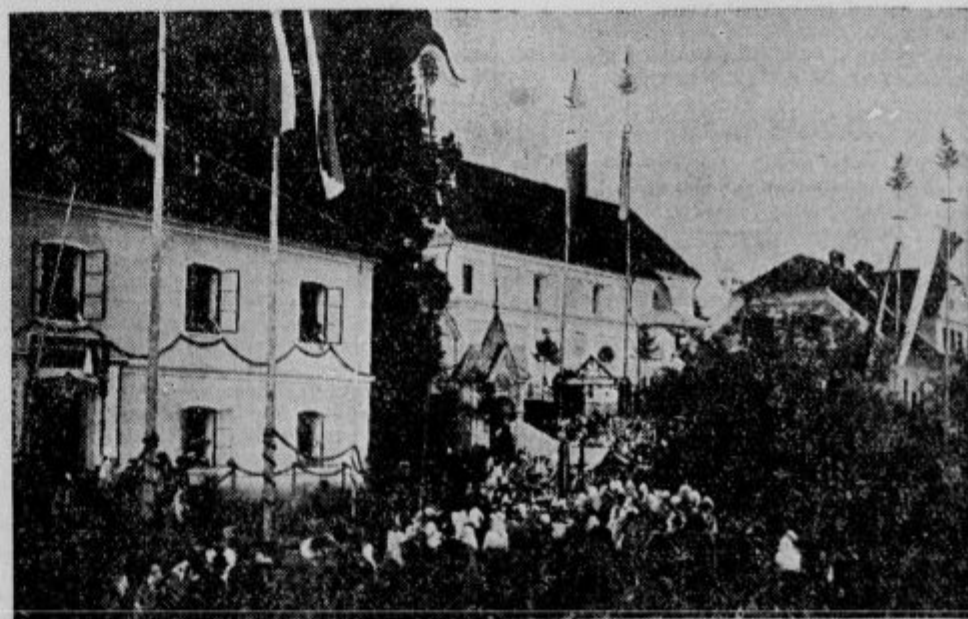
Moj duh mi plove vrh gore
v okrožju jasnem,
odpira, greje se srce
v obzorju krasnem.
Oko molče nad zemljo plava
in mi uteho, mir vdihava
z gore, z gore!

Dr. Kreku planina ni bila mrtva, ampak živeča je: v bujnem planinskem cvetju, ki pokriva ko bujno stakana preprog planinsko skalovje, v bežeh divjih kozah, penjačih se čez robove in prepade, da se mu je s skalovja oživilo in se ob njegovem pogledu odhujalo:

»Saj ni mrtvo! za dom plamice
planine sive;
i srca vrača jim gore
i duše žive.
Za božjo čast, za domovino
prošnje pošljajo v višino
z gore, z gore!

Poleg Ratitovca je bila dr. Kreku najljubša gora vrh Sv. Miklavža na desnem bregu Sore med Selnicami in Dolenjo vasjo. Mogočno raste ta gora do višine 957 m skoro neposredno nad nižjimi odrastki Babnikom in Zavrnikom. Na njej kraljuje samotna podružnica Sv. Miklavža, nekdanji središče vasi: Dolenja vas, Stirnik, Golica, Ostri vrh, Smokva in Martinjvrh, ki so tvorili skupaj »sosese« Sv. Miklavža. Gora je razen Ratitovca in Jelovice najvišja gora selške doline v ožjem pomenu (ki se prične pri Zaprrotnem); višja je za nekaj metrov ko Sv. Mohor, za to pa je tudi razgled z nje res krasen. Daleč čez loške hribe zazre oko nemirno črto polhograjskih dolomitov, mimo Ljubnika sorško in del ljubljanskega polja, moravske gore Kum, vso verigo Kamniških planin in Karavank, dočim zapira Jelovca in Ratitovec pogled na zapad. Na jug pa se odpre edinstven razgled na gosposko verigo gora, ki ločijo selško dolino od poljanske, vedno višje se vzdigajoč od Starega vrha (1227 m) čez Mladi vrh (1371 m) in Koprivnik (1399) do »selvega« Blegaša (1578 m). Božanski mir je tu gori; iz doline pozdravljajo Selca in Dolenja vas, dve glavni postojanki Krekov, Selca, rojstni kraj dr. Krekovega očeta in smrti kraj njegove matere, Dolenja vas, stara tristoletna domovina selških prednikov dr. Kreka. In pogled beži mimo njih po rodovitnem selškem in bukovškem polju ter obstane za trenotek na solnčnem Sv. Mohorju in Sv. Joštu, beži naprej nad Selcami do cerkvice Sv. Križa, odtod pa po Jelovici do Krekove koče na Gladkem vrhu. Prelepa si selška dolina — ti Krekova dolina!

Darujte za spomenik dr. Kreku, da narod dostojno proslavi svojega največjega moža. Ta spomenik bodi najučinkovitejša propaganda za njegove ideje. Svoj prispevek pošlji vsak Odboru za Krekov spomenik, Ljubljana, Zadruga zveza.

Ljudska šola v Komendi ob odkritju Krekove spominske plošče dne 31. avgusta 1919

Pismo iz Mostarja

Fra Didak Buntić.

Mostar, 4. oktobra.

Na Širokem Brijegu.

Že tedaj, ko sem se v Ljubljani duševno pripravil za službovanje v Hercegovini, sem prebiral tudi letno poročilo frančiškanske klasične gimnazije na Širokem Brijegu; to je namreč poleg mostarske realne gimnazije edina popolna gimnazija v Hercegovini, kajti gimnazija v Trebinju ima samo nižje štiri razrede. Sklenil sem, da si jo bom ogledal ob prvi priloiki.

Ta prilika se mi je ponudila minulo soboto dne 1. oktobra, ko sem se odpravil z avtobusom iz Mostarja v zapadni smeri proti 24 km oddaljenemu frančiškanskemu samostanu.

Pot mi ni bila povsem neznana. Moji učenci so se namreč sami pobirali za to, da vsaj enega dela svojih razredniških dolžnosti ne bom zamenjal, namreč dolžnosti, da vodim štirikrat na leto učence na ekskurzijo. Takoj prvi teden so me začeli izpraševati: »Kada idemo na šetnju?« Izgovor, da jih ne vem kam voditi, ni držal, češ, da sami dobro poznajo »Mostarsko Blato«, ki je kakor ustvarjeno za poldnevni izlet. Trinajst kilometrov je oddaljeno od Mostarja, spominjalo me bo pa na Cerkljsko jezero v moji ožji domovini; kajti v pozni jeseni, pozimi in v začetku spomladi je tam 30 km² obsegajoče jezero, v juniju pa voda izginje in je jezero suho do velikih jesenskih naličev. V tem času tam orjejo in sejejo, kose in pasejo. Ko sem bil 25. septembra z dijaki na Mostarskem Blatu, je bila koroza že požeta, trava pokolena in velike črede govedov so se pasle po obširni ravnini. Okoli in okoli »jezera« so se razvile razmeroma premožne vasi s katoliškim prebivalstvom. Škoda

Rojstna hiša fra Didaka Buntića.

je samo, da te vasi niso proste malarije, kar je razumljivo zaradi močvirja, ki povsem nikdar ne izgine in tako nudi ugodno bivališče za komarje. Hercegovino deli reka Neretva v dva dela. V zapadnem delu so prebivalci po veri izključno katoliški kakor v sosednji Dalmaciji, v vzhodnem delu pa prevladujejo pravoslavni kakor v sosednji Crni gori. Po mestih in večjih krajih je precej muslimanov. Število katoličanov znaša kakih 135.000, pravoslavni 90.000 in muslimanov 60.000. Katoličani so — kakor tudi velika večina ostalega prebivalstva — zelo siromašni; imajo 57 župnij, a bržkone niti polovica župnij nima svoje župne cerkve, ampak služba božja se vrši na prostem in samo za oltar je zgrajena mala kapelica, da duhovnik med sv. mašo ni izpostavljen vsem vremenskim neprivikam. Štiri petine teh župnij upravljajo frančiškani, eno petino pa svetni duhovniki.

Da imajo frančiškani v Hercegovini — kakor tudi v Bosni — tako velik pomen, to je globoko utemeljeno v zgodovini teh mučenjskih pokrajin. Danes lahko rečemo, da so katoličanstvo v teh pokrajinah ohranili samo frančiškani.

Ta red je bil po Hercegovini zelo razširjen, ko so prišli v deželo Turki. Turki so frančiškane v Hercegovini vsaj navidezno popolnoma iztrebili, dočim so se v Bosni frančiškani lažje držali. Zakon sultanov je bil sicer glede frančiškanov isti v Bosni kakor v Hercegovini, da jim je namreč bivanje dovoljeno, a izvajal se je ta zakon v vsaki

pokrajini tako, kakor je bilo lokalnim mogotcem po volji. Ti so namreč lahko tolikokrat zažgali cerkev in duhovnikovo bivališče, da je morala služba božja in cerkvena občina vsaj na zunaj prenehati. Tako je prišlo, da so vso Hercegovino oskrbovali v dušnopastirskem oziru frančiškani iz Bosne. Po rodu so bili ti frančiškani iz Hercegovine, šolali so se pa in se zbirali v obmejnem bosanskem samostanu (ime sem pozabil). Preoblečeni kakor kmetje so potovali od sela do sela in obiskovali vernike, organizirane v šest velikih župnij, jih krščevali, spovedovali, poročali, sploh vršili svojo dolžnost tako, kakor misijonari po poganjskih deželah. Frančiškani so lažje vzdržali turško nasilje nego svetni duhovniki, kajti vsako škodo, po vzročeno po Turkih, je red popravil z združenimi močmi, dočim svetni duhovniki niso imeli tega močnega ozadja. Celih 250 let ni bilo v vsej Hercegovini nobene katoliške cerkve in nobenega stanovanja za duhovnika, pa so vendar oskrbovali frančiškani svoje »župnije«, neprestano v nevarnosti pred Turki, in so s tem opravili delo, ki res v nobenem oziru ne zaostaja za delom misijonarjev in ki ga danes tudi z našega državnega stališča ne moremo dovolj naglasiti.

Leta 1846 pa so ustanovili frančiškani prvi samostan v Hercegovini. Razmere v Turčiji so se bile nekoliko poboljšale za kristjane, pa je dospela

Župnišče v Citluku, kjer je umrl fra Buntić, in župna cerkev.

četa frančiškanov v pokrajino, kjer je nekako središče katoliškega prebivalstva Hercegovine. Še danes kažejo pred cerkvijo na Širokem Brijegu stopenjast hrib, pod katerim so se baje novodošli redovniki posvetovali, kje bi ustanovili, oziroma obnovili svoj prvi samostan. Lepa lega na vzvišenem prostoru z obširnim razgledom po bližnji in daljni okolici jih je nagnila, da so se ustallili kar na Širokem Brijegu. Naj je povest o tem posvetovanju zgodovinsko utemeljena ali ne, vsekakor gojijo ta hrib še danes kot zgodovinsko drevo in ko so prostor na višini, kjer stoji danes cerkev s samostanom in gimnazijo, zravnavali, tako da je danes okoli cerkve velik raven prostor, zasajen z orehi, niso posekali hrasta, tudi mu niso odvzeli prsti iznad korenin, ampak so pustili prostor, ki ga senčijo hrastove veje, nedotaknjen. Tako stoji hrib še danes na vzvišenem prostoru, obzidanem s kamnenjem, in priča o času, ko je padlo na kamenita tla hercegovinska seme kulture ter se kljub neugodnim razmeram ohranilo in razraslo v močeno drevo, v čigar senci se danes bladijo vsi katoličani teh pokrajin. Čez dobrih 70 let so ustanovili leta 1867 frančiškani na Širokem Brijegu osnovno šolo, ki je bila prva šola sploh v Hercegovini. Še danes stoji tista zgradba in napis na njej ti pove, da etoja tukaj na zgodovinskih tleh. Pozneje so frančiškani osnovni šoli dodali še gimnazijo, namenjeno vzgoji redovnega naraščanja. Že pred svetovno vojno so sprejemali vanjo tudi dijake, ki so se pripravljali za svetne poklice, in leta 1918 so imeli prvokrat maturo. Takrat so morali dijaki delati maturo pred komisijo, sestavljeno iz profesorjev na državni gimnaziji, enako tudi še nekaj let pozneje; nadaljnji razvoj jim je dovolil maturo pred komisijo, sestavljeno deloma iz redovnih in deloma iz državnih profesorjev, dokler niso dosegli pravice javnosti v istem obsegu, kakor jo ima pri nas n. pr. zavod sv. Stanislava v Št. Vidu. Matura se vrši pod predsedstvom ministrskega odposlanca. Letos je bil prvokrat ministrski odposlanec Slovenec, in sicer prosvetni inspektor v pok. g. dr. Stančič Bevk, ki je ostal prebivalcem Širokega Brijega v prav lepem spominu po svoji objektivnosti in ljubeznivi družabnosti.

Danes ima gimnazija na Širokem Brijegu 259 učencev, od katerih je kakih tri petine Hercegovcev, dve petini pa iz Dalmacije, Bosne in Slavonije. Če pogledaš našo sliko, vidiš ob cesti, ki drži na višavo, najprej večje poslopje: to je dijaški konvikat za dijake, ki ne nameravajo vstopiti v red. (Gimnazijo pa obiskujejo tudi taki dijaki, ki stanujejo doma pri starših.) Četrto poslopje od konvikta v smeri proti cerkvi je osnovna šola iz leta 1867. Za cerkvijo je novo gimnazijsko poslopje, dograjeno leta 1926. Iz drevja na desni strani cerkve se nekoliko vidi frančiškanski samostan.

Drevje okoli cerkve! Drevje tudi pod cerkvijo! Hercegovinski Kras bi se torej dal pogozditi! Zakaj pa ni gozda pod cesto, ki drži do konvikta? Frančiškani so mi povedali razlog: gozd je v Hercegovini samo tam, kjer je zemlja v zasebni lasti.

Koder je pa zemlja občinska last, tam na eni strani nikdo drevja ne zasaja in goji, na drugi strani pa živina in drobnica vse zelenje uniči. Svet tik pred cerkvijo je last frančiškanov, na desni strani pa meji nanj občinski svet. Razlika med obema je pa kakor dan in noč.

Pa so mi kazali frančiškani poboja sosednjih hribov in gora, kjer si lahko videl na vsaki parceli, ali je v zasebni ali v občinski lasti. Zasebna last je bila zelena, občinska pa rjavosiva.

Ne bomo se tukaj spuščali v razmotrivanje o vprašanju, ali je umestnejša zasebna last od skupne lasti. Na to vprašanje ni mogoče enako odgovoriti glede vseh predmetov; tudi ni to, kar je v določenih razmerah koristno, primerno za vse kraje. Nesporno je to, da je tudi zasebna last lahko vir sreče in blagostanja ne samo za posameznika, ampak tudi za celoto. Frančiškani so mi označili za veliko škodo, da Avstrija po okupaciji ni razdelila občinskega sveta med posamezne posetnike; kajti sedaj občinski svet ni za nikogar skoraj nič vreden.

Za razvoj Širokega Brijega si je pridobil nemalovrednih zaslug bivši član belgajskega parlamenta fra Didak Buntić (1871—1922), ki je bil skozi 24 let profesor, oziroma ravnatelj te gimnazije in nato provincial. Pollejte samo njegovo rojstno hišo, pa vam bo iz slike kar kričala revščina Hercegovine. Rojstne hiše naših velikih mož so proti njej kar hiše bogatinov. Gimnazijo je dovršil na Širokem Brijegu za profesorja klasične filologije se je pa usposobil v Innsbrucku. Nato je posvetil vse moči svoji siromašni domovini. Videti je, da je največje orožje proti siromaštvu izobrazba, pa je naučil v celoti kakih 13.000 ljudi v starosti od 15 do 60 let branja. Spoznal je, da bi Hercegovini lahko donesalo obilno koristi sadno drevje, pa je naročil iz državnih drevesnic drevesca, jih razdeljeval po selih in cepiljeval divjake. Povzod je delal na to, da bi se ustanovila osnovna šola. Da bi dvignil redovno gimnazijo na kar mogoče visoko stopinjo, je poslal 32 klerikov na razne Evropske univerze (v Avstrijo, Švico in Francijo), da so se tam usposobili za profesorje. Danes slovi gimnazija

Smučarska kočica TK Skale na Rožci

Med ljubitelji belega sporta je Rožca s Petelinom in Babo dobro znana. V začetku razvoja našega zimskega sporta so Skalaši prvi spoznali njeno idealno lego s krasnimi smučarskimi tereni, ki nudijo sportniku najlepšo priliko, da se izvežba v vseh panogah smučarske tehnike. Tu so trenirali in tekmovali v alpski tehniki naši najboljši, naši prvaki smučarstva.

Le nekaj je manjkalo tem mladim navdušenim, za solnce in zdravjem hrepenečim fantom. Imeli niso kam položiti svojih prijetno utrjenih in premazanih udov, da bi jih ogreli ter izpočili za jutrišen krasen dan. Rožca ima tudi mnogo obiskovalcev spomladi in poleti zaradi svojega krasnega razgleda doli do Ljubljane. Julijske Alpe ti pridejo tako blizu, da se ti zdi, da bi jih mogel z roko doseči. Rožca se odlikuje s svojo divno planinsko floro (saj od tod ima ime). Tu uspevajo največje in najlepše narise, murki, planinke itd.

Že lansko zimo je jeseniška Skala dobila od gospodarskega srenjskega odbora v najem kuhinjo pastirске kočice, ki jo je preuredila v smučarsko zavetišče. Seveda se je takoj pokazalo, da je to za Rožco pretesno, premalo. Vrli in delavni Skalaši niso mirovali. Napravili so korak naprej. Poleg pastirske kočice stojče svishi so adaptirali v lepo urejeno kočico, ki bo nudila vse udobnosti tudi najbolj razvajenim sportnikom.

V smučarskih rokah Skalašev so zapele sekire in žage in zamažali so se vrhovi stoličnih vitkih smrek. Sami so naklali deščice za obijanje sten, doli od Sv. Križa so nosili deske, ki so jih dobili od gospoda Čuferja v zameno za posekane smreke. Tovariši Andrej Čufer ml. je s svojimi pomagali pričaral iz starih svishi čisto novo in prijazno smučarsko kočico, ki stoji 1332 m visoko v Karavankah. Koča je zelo dobro opremljena, notranjost in zunanost ji nudita ono domačnost in priključnost, da namah spoznaš delo iz ljubezni in navdušenja. Kuhinja, kjer so tudi skupna ležišča, ostane še nadalje v pastirskih kočih, tako da je nova kočica samo prenočišče, ki razpolaga z 32 ležišči.

Marsikateri Skalaš je žrtvoval ves prosti čas,

„Heliodont“

ie najpopolnejša pasta za zobe! Napravi zobe snežno-bele in osvežuje usta. Cena Din 5[—] po tubi.

na Širokem Brijegu po izvrstnih strokovnjakih in celo rodbine iz Mostarja pošiljajo tja svoje sinove. Med vojno je spravil nad 10.000 siromašnih otrok iz Hercegovine na Hrvaško in jih tako rešil hiranja, mnoge tudi smrti. Slovenski in hrvaški državni poslanci so ga dobro poznali, ker se je toliko trudil, da bi dosegel ugodnejše cene za glavni pridelek Hercegovine: za tobak. Lastnoročno je pomagal pri gradbi cerkve na Širokem Brijegu, dijaki so mu pa donajali gradivo. (Lanske počitnice sem tudi spoznal na Koroskem slovenskega župnika, doktorja bogoslovnih ved, ki je dva meseca opravljal vsa težaka dela pri razširjenju župne cerkve; ko so ljudje videli, kako se je za potrebno stvar zavzel župnik sam, so se tudi sami nehali obotavljati in so prišli za delo.) Sredi dela za gnojni in duševni napredek svojega ljudstva ga je ugrabila srčna kap v njegovem rojstnem kraju v Citluku. Prosim, ogledite si »župnišče« v Citluku in tamošnjo »cerkev«, pa boste tem jasneje videli, kako potrebna je Hercegovina ljudi Buntičevega kova.

Odhajal sem s Širokega Brijega, kjer so me sprejeli z vso prisrčnostjo, kakor od velikih duhovnih vaj. Tu je pridigal vsak kamen o resničnem — narodnem delu.

Letos so se spominjali Hrvatje desetletnice Buntičeve smrti. Slovencem je pa v mislih žalostni oktober leta 1917. Buntić in Krek sta hodila po isti poti; izgorela sta v ljubezni do trpečega ljudstva, ko jima je bilo dobrih petdeset let, oba sta umrla za isto boleznijo: za srčno kapjo. Naj boro te vrstice skromen prispevek za petnajsto obletnico Krekove smrti!

Ivan Dolenc.

vse proste nedelje, celo vse poletje za svoj dom na Rožci. Kako so ga mikale stene očaka Triglava, toda on je ostal pri lopati in krampu na Rožci. Popraviti je bilo treba poti in nedaleč od kočice, kjer je vožnja pozimi nekoliko nevarna, so napravili po strani hriba novo široko pot, po kateri bo vozil lahko vsak začelnik. Mnogo težkih skal je bilo treba izrjaviti in prevrati. Skalaši hočejo, da postane Rožca

pristopna vsakemu tudi neizvežbanemu smučarju. Pota so na novo markirana čez Zamlako, Konjarjev »front«, zlasti vožnja nizdol čez Plavski rovi ali na Hruško planino ali pa na Dovje zelo lepa in lahka.

Prednost »skalaške smučarske kočice« ki bo oskrbovana tudi poleti, je v tem, da bodo prenočišča in hrana zelo poceni, ker klub ne bo iskal bogvekakšnih dobikov. Ugodna je tudi za smučarje, ki se pripeljejo z vlaki, ker so z jesen in dveh urah na Rožci. Svečano otvoritev in blagoslovitev kočice bo v nedeljo 9. oktobra ob 11 dopoldne. V slučaju slabega vremena se vrši otvoritev prihodnje nedelje ob istem času. Turistovski vlak bo še vedno vozil. Turisti in planinci, udeležite v polnem številu te svečanosti.

Roparski napad sredi Kranja

Kranj, 7. oktobra.

Kranj ni več varno mesto. S svojo okolico vred si je pretekli in tekoči teden pridobil sloves, ki mu ni v čast. Po senzacionalnem ugrabljenju v senčurških gozdovih so se razburjivi dogodki odvijali z naglico in napetostjo kakor na filmskem platnu.

V Trzinčiču so bile pretekli teden odkrite velike tatvine, v noči na nedeljo je bilo vlomljeno in pokradeno usnje pri čevljarjem mojstru Andreju Černiču, v nedeljo ponoči sta dva roparja v družbi dveh deklet napadla v Goricih sredi ceste L. Z. iz Kranja in mu vzela kolo, snoči je bil sredi Kranja izvršen roparski napad.

Kakor običajno vsak večer je tudi v četrtek ga. Kerčeva, ki ima trafiko nasproti hotela »Stara pošta« ob osmih potegnila čez vrata roletu, nato pa ostala v trafiki do okrog desetih. Delala je račune in pisala. Okrog desetih je trafiko zaklenila ter odšla na sprehod proti gimnaziji. Ta sprehod je bil običajen. Prišla je do konca trotoarja ob gimnaziji ter se nato vrnila. Že je prišla do sredine gimnazijskega poslopja do vrat, ko je naravnost proti nji prikorakal neznanec. Čas je bil pozen, v neposredni bližini ni bilo ljudi, kraj radi oddaljenosti svetilk nekoliko temen, zato je ga. Kerčeva instinktivno še bolj stisnila ročno torbico pod pazduho. Neznanec je nameril korake naravnost proti njej. V trenutku srečanja je z vso silo zgrabil za torbico. Gospa je torbico zelo krepko stisnila, da je ropar ni mogel takoj izmakniti izpod pazduhe. Zato sta se z gospo borila za torbico. V tem pa je gospa padla in ne ve, ali ji je ropar spodnesel nogo ali ji je spodrsnilo, ter zavpila. Pri padcu pa ni mogla več toliko

paziti na torbico in roparju se je posrečilo, da jo je iztrgal in zbežal. Stelki je po cesti navzgor in ko je srečal skupino izprehajalcev, je dejal, da ga boli roka in da je bil nanjo udarjen.

V tem je gospa že vstala, na cesti je nastalo vznemirjenje in izmed dole skupne pevec, ki so se vračali od vaje, so nekateri hitro spreviedli, da nekaj ni v redu, ter skočili za roparjem. Videli so še, kako je izginil v stari drevored, nihče ga pa ni zasledoval. Pripovedujejo, da je bil ropar star nad 20 let, bolj majhne in čokate postave. Gospa Kerčeva ga ni poznala.

Gospa Kerčeva je imela v večji ročni torbici tri manjše torbice, in sicer eno listnico za bankovce, fino damsko denarnico in denarnico za drobšč, v kateri je bilo 550 Din srebrnega denarja. Skupno pa je bilo v vseh denarnicah okrog 1400 Din. Gospa prav nikdar ni imela v torbici denarja, ko je hodila na sprehod, izjemoma je bilo to sinoči, ko je imela pripravljene denar za razna izplačila.

Predzorni ropar je prav dobro vedel za vse njegovo večerno vedenje, kdaj zapira trgovino, kdaj in kam odhaja na sprehod, zato je izkoristil svoja opazovanja in rop se mu je posrečilo. Pravijo, da so ga videli ob pol 10 zvečer pred »Staro pošto«, ko je oprezoval. Dejanje je stari ali kak domačin ali tujec, ki je vse okoliščine temeljito poznal. Pravega sledu za roparjem zanka ni. Roparski napad na gospo Kerčeva sredi Kranja pa kaže, da so prišli časi, ko bo treba poostri pazljivost in skrb za imetje ter življenje.

Gospa Kerčeva, ki se je pri padcu nekoliko potokila po kolenih, je še danes vsa prestrašena, razburjena in pod vtisom nepričakanega dogodka.

Dekle utopil v dnu morja

Hvar, 4. oktobra.

Mladi Marko iz Vrbovske na Hvaru je imel ljubavno razmerje z 22 letno Maro Beretič. Med tem časom je on začel razmerje zopet z drugo, in hotel prvo pustiti.

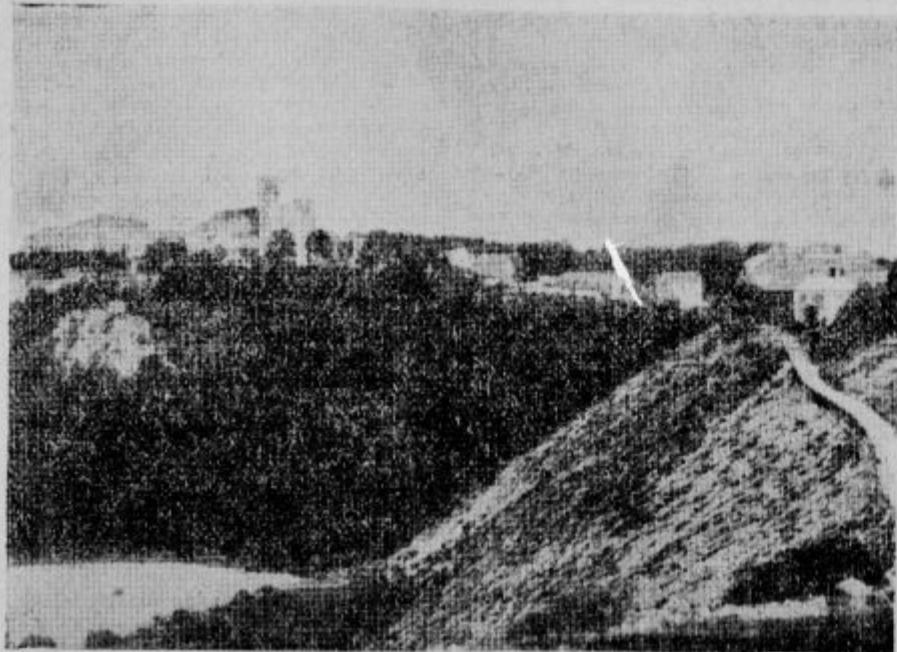
V petek 30. septembra se odpravi Mara zvečer ob 8 iz vasi h kapelici sv. Petra, češ, da jo kliče Marko na pogovor. Ona je bila z ene strani vsa vesela, češ, da jo menda kliče Marko, da bodo zapisali oklice; a z druge strani je bila zopet žalostna, češ: »Saj me je klical že tri večere, pa me je vedno prevaral, da ni prišel, pa me bo še nocoj prevaral.«

Ali to pot je ni prevaral. Ker Mara ni bilo od nikoder več domov, so jo povsod iskali cele tri dni. A Marko, njegovo novo izvoljenko in še dva druga fanta so zaprli, ker so takoj sumili, da so Mara ubili. In res so jo danes (4. oktobra) s pomočjo morskoga, potapljača, katerega so v ta namen na-

ročili iz Splita, izveleli kakih 10 morskih vozlov od brega iz morske globločine. Imela je za vratom verigo, privezano na velik kamen in obeto na mersarko ključko, katere je služila za sidro. Sedaj je brez vsakega dvoma, da jo je vrgel Marko v morje, ker je bila odpeljana na čolnu daleč ven, a čoln ne bi sam prišel nazaj in se privezal, če bi bila skočila sama v morje. A na njegovo novo izvoljenko gre pa sum, da je sodelovala pri umoru, ker ima črnayke na rokah. Zdravnica jo je pregledala in konstatirala podkožne rane.

Marko je človek brez vere. Izražal se je, da ni Boga in Matere božje itd.

Ubogi stari rajnce so hudo nesrečni. Pred več leti so jim naenkrat utonili materini starši in brat. Prevnili so se iz čolna. Pred nekoliko leti sta jim še dva majhna sina utonila zaporedoma vsako leto. A sedaj pa še najstrašnejše.

Franciškanska gimnazija na Širokem Brijegu

Ljubljana

Nasvet mestni občini za varčevanje

Ljubljana, 7. oktobra.

Blizu se čas, ko bo mestnemu občinskemu svetu predložen v obravnavo mestni proračun za leto 1933. Živimo pa v času splošne krize in tudi mestna občina mora zelo gledati, kako bo vzdržala proračunsko ravnateljstvo. Skrišči mora svoje izdatke in iskati novih dohodkov, ker bodo mnogi dosedanjí dohodki odpadli ali pa bodo manjši. Citirali smo že okoliščino g. župana, ki jo je poslal vsem vodstvom uradov in podjetij in katerim priporočal najstrožjo varčnost. Mi s svoje strani bi zelo radi pomagali g. županu, ker je tudi nam na srečo blagostanje Ljubljane in občinskih financ. Za danes si dovoljujemo mestno občino opozoriti na naslednjo zadevo, pri kateri bi mogla mestna občina iztisniti lepše dohodke, ne da bi splošnost kaj trpela:

Blizu kolodvora stoji majhna hišica, last mestne občine. V tej hišici je bila včasih mitnica, sedaj pa ni več, pač pa ima v njej svoje prostore spečijsko podjetje Rajko Turk. Za najemnine te hišice plačuje to podjetje mestni občini 3000 Din letne najemnine. Že l. 1928. pa so se drugi carinski podjetniki, tako g. Jovanovič, Zidar, Stručelj in pokojni Pašcanc obrnili na mestno občino, da se zavežejo plačevati za prostore, ki jih ima podjetje Rajko Turk, mesečne najemnine 2000 Din; ozir. zahtevali, da se za te prostore razpiše licitacija ter so obljubili, da se licitacije tudi res udeležijo in poskušajo prostore izlicitirati. Mestna občina je tedaj odgovorila, da do tega ne more priti, ker je za te prostore že sklenila s tvrdko R. Turk pogodbo, ki je veljavna od 15. avgusta 1933.

Kakor nam je znano, niso bili ti prostori nikoli oddani na licitacije in se tudi po letu 1928. ni vršila nobena licitacija.

Zato si dovoljujemo staviti mestni občini tale vprašanja:

Ali res ni nobene možnosti, da bi se pogodba mestne občine s podjetjem Rajko Turk razveljavila, ker za mestno občino očitno ni ugodna? Ali ne bi bila mestna občina pripravljena te prostore oddati najvišjemu ponudniku? Ali je mestna občina pripravljena poljsniti, v kateri seji občinskega sveta je bila odobrena tako dolgoročna pogodba s podjetjem Rajko Turk? In če je bila kdaj odobrena, zakaj ni mestni občinski svet tedaj zahteval razpisa licitacije in šele potem oddal prostore?

Se no vprašanje: Ali je res, da podjetje R. Turk še vedno izvršuje vse podjetniške posle za mestno občino in da se morda ugodnejše ponudbe drugih podjetnikov ne upoštevajo?

To zadevo smo sprožili v dobrem namenu, ker smo prepričani, da se morajo taka vprašanja, ki se tičejo interesov splošnosti, obravnavati tudi javno. Malo kritike ne škodi, temveč le koristi.

Kaj bo danes?

Drama: »Zločin in kazens«. Izven. Znižane cene.
Opera: »Mala Floramye«. Gostuje g. Dubaj iz Zagreba. Znižane cene, izven.

Kino Kodeljevo: »Tarzan«, prvi in drugi del skupaj. Ob 4 in 8.

Sečno službo imata lekarni: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6, in mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9.

Slavna akademija ob priloiki 15 letnice smrti dr. Jan. Ev. Kreka bo jutri, v nedeljo, dne 9. oktobra ob osmih zvečer v veliki dvorani Unione. Pri slavnostni akademiji sodeluje celoten zbor pevskega društva »Ljubljane« pod vodstvom dirigenta dr. A. Dolinarja, ter celokupni vojaški orkester. Spored proslave je sledeč: 1. Weber, Oberon, overtura (vojaški orkester). 2. Dr. Jan. Ev. Krek, Briljana ni (deklamacija). 3. H. Satler, Nazaj v planinski raj; Laharnar. Eno samo tiho rožo; Emil Adamič, Tožba (poje zbor »Ljubljane«). 4. Beethoven, Drugi stavek iz II. simfonije (vojaški orkester). 5. Dr. Jakob Mohorič, Slavnostni govor. 6. Vasilj Mirk, Narodna romanca, proizvajajo pevski zbor »Ljubljane« ob spremljevanju vojaškega orkestra. 7. Parma, Ksenija (vojaški orkester). 8. Dr. Jan. Ev. Krek, Slovenec Cehu (deklamacija). 9. Grieg, Slavnostna koronacija (vojaški orkester). — Ker se za akademijo ne bodo pošiljala posebna vabila, kakor tudi ne rezervirale vstopnice, zato se cenjeno občinstvo vljudo vabi, da si pravočasno preskrbi vstopnice v predprodaji in sicer danes od 8 do 12 in od 2 do 6 v pisarni Prosvedne zveze, Miklošičeva cesta 5. Istotam se bodo prodajale vstopnice tudi v nedeljo od 10 do 12, od sedmih zvečer pa pred vhom v Unionsko dvorano. Cene: Od I. do V.

vrste sedeži po 10 Din, od VI. do XXI. vrste sedeži po 5 Din, balkonski in galerijski sedeži po 3 Din, stojšče 2 Din.

② Namesto venca na grob pokojnega dr. Jan. Ev. Kreka je poklonil odbor Prosvedne zveze 500 Din za Krekov spomenik. Vivant sequentes!

③ Nova tarifa električne cestne železnice. Mestni magistrat ljubljanski je razglasil za tramvajsko progo novi vozni red s spremenjeno tarifo podružnega dinarja za vse proge, ležeče južno od remize. Nad remizo ležeče postaje pa je opremil z dvojno pristojbno po 3 Din. S to uredbo pa je prizadel severnemu delu občine Zgornja Šiška občutno škodo iz sledečih razlogov: 1. V občini Zgornja Šiška, po kateri dolžni teče cestna železnica v izmeri 2522 m, je ljubljanska periferija, katere obseg je tudi policijski rajon. 2. Vse ugodnosti, katere daje nova vozna tarifa Vič, Mostam in dolenskem kolodvoru, bi morala dobiti tudi občina Zgornja Šiška, ker remiza je ne sme deliti v dva dela. 3. Ves promet naših potujočih občanov je usmerjen do Šiške in Ljubljane najdalje do pošte in je postaja remiza v prometu brezpredmetna točka, katera pa po novem voznem redu zahteva za razdaljo 500 m dvakratno vozno ceno v isti občini. Prav tako je nesmiselno, da občani občine Zgornja Šiška plačajo za prevoz dveh in pol kilometrov dalje v obe smeri dvakratno ceno zato, ker stoji v njeni sredi remiza, kljub temu, da je Vičanom. Mostam in do dolenskega kolodvora do 6 km proge vozna cena podrug dinar. V očitel tej nepravilni razdelitvi nove tarife cestne železnice prosimo mestni magistrat, da se ta napačna delitev občine Zgornja Šiška popravi in določi za vso občino enotna prevozna cena na cestni železnici, kakor v spodnjem mestu Ljubljane. — Prizadeži občani.

Z mirom blaženim opaja
rad se kmetič in gospod,
in zato vsak rad zabaja
k Slamiču v »Gorenjski kot«.

Centralni šolski zobni ambulatorij bo ustanovljen letos v Ljubljani po Društvu za ustanavljanje šolskih zobnih ambulatorijev, ki je bilo ustanovljeno meseca maja letošnjega leta z namenom, da z vzgojnim in izobraževalnim delom širi v vseh slojih prebivalstva smisel za vrednost in pomen zdravega zobovja. Ustanavlja bo šolske zobne ambulatorije, katerih skrb bo, da bo čim večje število otrok po mestih in na deželi postopoma deležnih dejanske in sistematizirane zobne nege. V manjših krajih bodo poslovali potujoči ambulatoriji. V ambulatoriju bo zobno zdravljenje za revne otroke brezplačno, ravnotako bo pa tudi brezplačno vsakoletno dvakratno pregledovanje zobovja vseh šolskih otrok, navajanje k pravilnemu čiščenju zob in zdravljenju ustnih bolezni. Na korist zobnega ambulatorija se vrši v ponedeljek, dne 10. t. m. ob 20 koncert v Filharmonični dvorani, katerega program izvajajo Zlata Gjurgjenac, Julij Betetto, ljubljanski komorni kvartet in Niko Stritof. Vstopnice v Matični knjigarni.

Upravna Stritarjeve ulice. Stritarjeva ulica je bila do zadnjega časa na levi strani prelomljena, ker Krisparjeva hiša ni zavzemala vsega vogala. Sedaj pa je dala trdnika Krisper ta kot izpolniti s trikotnim lesenim ograjem, v katerem bodo njene izložbe. Izložbe bodo segale do prvega nadstropja. Ker je bil hodnik, ki ga nove izložbe zavzemajo, mestni, se je trdnika pogodila z mestno občino, da ji bo plačevala 2000 Din letne najemnine.

Sesreče v Ljubljani. Včeraj popoldne se je na novi stavbi v Bohoričevi ulici ponesrečil 29-letni bosanski delavec Ikan Šakanović, uslužben pri Stavbni družbi. Pod njim se je zlomila lestev, da je padel na tla in obledel z zlomljeno levo roko. — Popoldne se je na Selu ponesrečil tudi 45 letni žagar Lenard Martinčič z Galjevice 238. Cirkularna ga je močno uredila v levo roko.

Pumparce, obleke, trenchcoat najceneje A. Presker, Sv. Petra cesta 14.

Danes godba v kavarni Viadukt. Odprto do 4. ure jutraj.

Tel. 31-62 KINO KODELJEVO Tel. 31-62

Samo še danes ob 4 in 8

TARZAN

I. in II. del skupaj

Maribor

Tudi v naši podružnici na Aleksandrovi c. 6

(v prostorih Prosvedne knjižnice), se sprejemajo oglasi, se lahko vplačuje naročnina ter se opravijo vsi posli, ki spadajo v delokrog uprave. — Uradne ure od 8 do 12 in od 14 do 18.

① Odkritje spominske plošče A. M. Slomšku. Drevo ob pol osmih je v Omladinskem domu sedmi večer Slomškovega prosvednega tedna. Predava biški narodni poslanec Franjo Žebot o temi: »Slomšek — javni delavec med ljudstvom«. Na sporedu je razen tega odkritje spominske plošče, nato deklamacije in godba. — Jutri zvečer sklepna prireditve Slomškovega prosvednega tedna.

② Kršćanska ženska zveza ima jutri v nedeljo ob šestih zjutraj v cerkvi Matere Milosti svojo cerkveno pobožnost a skupnim sv. obhajilom. Popoldne ob treh sv. blagoslov z darovanjem za cerkvene potrebe. Z društvenimi znaki!

③ Nočno lekarniško službo ima prihodnji teden do vključitve dne 15. t. m. Savostova lekarna pri Magdaleni na Kralja Petra trgu.

④ 50 letnica uglednega trgovca. Včeraj je praznoval svoj 50. rojstni dan ugledni mariborski trgovec gospod Karl Jančič, lastnik dobrodoidečeg manu-fakturne trgovine na Aleksandrovi cesti. G. Jančič deluje v Mariboru že nad 30 let. Bil je med prvimi in najdelavnejšimi člani »Slovenskega trgovskega društva« ter v nevarnih predvojnih časih zaveden narodni delavec. Po preobratu se je osamosvojil ter si z lastno pridnostjo, solidarnostjo in vztrajnostjo ustvaril podjetje, ki je v tej stroki eno prvih v Mariboru. Požrtvovalno se udeležuje tudi v stanovskih in gospodarskih organizacijah ter je odbornik Gremija trgovcev, Trgovske samopomoči, Posojilnice v Mariboru, dolga leta je bil tudi član davčne komisije. Ob petdesetletnici mu želimo še mnogo srečnih let!

⑤ Pod kopiti splašenih konj. Hudo se je ponesrečil posestnik Franc Maklar iz Ciglenov, ko se je vozil iz Maribora proti domu. Konji so se mu splašili in voznika je vrigo pod kopita živali. Zabil je nevarne poškodbe po vsem telesu ter so ga morali prepeljati v mariborsko bolnišnico.

⑥ Belgijski trgovci v Mariboru obsojeni. Pred mariborskim okrožnim sodiščem se je vršila včeraj razprava proti belgijskemu avtomobilskemu trgovcu De Greef Josipu. Obtožen je bil prevarati letos v poletju se je po kupčijskih poslih pripeljal z avtomobilom v Maribor ter je zastavil vozilo trdniki Schenker za neka plačila, ki jih je trdnika izvršila za carinjenje. Kasneje je izvil avto pod pretvezo, da ga nujno rabi za kupčijske posle, zastavil pa je na mesto njega svoj potni list in dokumente avtomobila. Zvita glava pa si je že preje oskrbel duplikate od vsega in ko je dobil svoj avtomobil, je popihal čez mejo. V Avstriji so ga aretirali ter prepeljali v Maribor, kjer so mu včeraj prisodili 5 mesecev strogega zapora, po prestani kazni pa trajen izgon iz države.

⑦ V poravnavi se nahaja trgovec Josip Bračko, Zrinski trg 6. Terjatve je prijavil do 5. novembra, poravnalni narok se vrši 10. novembra. Nudi 40% v 4 četrtletnih obrokih. Aktiva znašajo 40.307,65 Din pasiva 70.177,35 Din.

⑧ Glasbeno društvo poštnih nameščencev. Občni zbor Glasbenega društva poštnih nameščencev v Mariboru se vrši drevi v prostorih Nabavljalne zgradbe državnih nameščencev.

⑨ Glavni trg bo kmalu zazidan. Za prostor med novo Bergovo hišo in glavnim mostom na Glavnem trgu je nastalo v zadnjem času mnogo zanimanja. Arhitekt Cizek je projektiral za ta prostor novo mariborsko tržnico, mestna občina se bavi z mislijo, zgraditi tu začasno tržnico za mesni trg, zanima pa se za prostor kot najresnejši reflektant industrijalet Berg, ki bi rad na tem prostoru zgradil novo stanovanjsko in trgovsko poslopje. G Berg ima tudi že torzadne načrte.

⑩ Avtor bo prisostvoval. Nocojšnji premijeri »Dveh nevest« bo prisostvoval tudi avtor Cvetko Golar.

⑪ 79 lahkoatletov na startu. Lahkoatletske tekme za prvenstvo Maribora, ki se pričnejo danes popoldne na Rapidovem igrišču, beležijo za Maribor naravnost rekordno število prijav. 79 lahko-

atletov iz vseh petero mariborskih klubov bo tekmovalo. Najhujša borba se bo pač vršila v teku na 100 m, za katerega se je prijavilo 20 tekmovalcev. Spričo izborne kondicije, katero so letos pokazali mariborski lahkoatleti, je pričakovati zanimivih bojev in dobrih rezultatov.

⑫ SSK Maraton. Danes v soboto naj bodo najkasneje ob pol 2. popoldne na Rapidovem igrišču naslednji atleti: Macun, Berce, Greif, Vidic, Fika, Verstovšek, Kampič, Ludvig Šef, Dujec, Strucl, Stangl, Sekolec, Lab, Murko, Škamlec, Uratnik, Franci in Schwaiger. Jutri v nedeljo naj bodo navedeni na Rapidovem igrišču ob pol 8. uri zjutraj.

⑬ Mariborska mestna podjetja že poslujejo. Pisarna Mariborskih mestnih podjetij se je že osnovala ter posluje zaenkrat na mestnem magistratu.

⑭ Huda nesreča 82 let stare kuharice. V Koskih št. 84 se je hudo ponesrečila 82 let stara kuharica Antoniza Hallas. Zenica je zdrsnila ter padla tako nesrečno, da si je zlomila nogo. Prepeljali so jo v bolnišnico.

⑮ Po noči prebarvana vrata. To so se tudi včeraj profesorji in dijaki državnega možkega učiteljskega, ko so prihajali zjutraj v šolo. Glavna vhodna vrata so sijala vsa v bleščečih novih barvah; neznanj šalivci so jih čez noč prebarvali s kričnimi barvami kar povprek v širokih pasovih. Rabili so naslednjega dne dokaj terpentina, predno se je posrečilo vse sledove nevarne barve odstraniti.

⑯ Delavce odpustčajo. Tovarna za impregniranje lesa v Hočah je nedavno zopet odpustila večje število delavcev. Obrat so v tovarni že čisto omejili, ker ni naročil, na drugi strani pa ne dobe terjatev, ki jih imajo v inozemstvu.

⑰ Odkupnina za osebno delo. V smislu razglasa banske uprave o ljudskem delu in odkupnini za gradnjo in vzdrževanje občinskih cest, je izgotovljen tozadevni seznam s pripadajočo odmero vseh v mestu Mariboru ljudskemu delu odnomo odkupnini zavevanih oseb. Ta seznam je na razpolago zavezanecem na javen vpogled od 8. do 21. oktobra pri mestnem knjigovodstvu Sloškov trg 11, soba št. 4. Eventuelne pritožbe zoper seznamov seznamov je vlagati ali prijavit na zapisnik pri mestnem načelnstvu v neprestopnem roku 15 dni od dneva javne razglasitve. Pritožba je podvržena drž. taksi Din 20.

⑱ Zetev divjega kostanja na prodaj. Olepševalno in tujkoprometno društvo za mesto Maribor in okolico proda letošnjo zetev divjega kostanja v mestnem parku in ostalih mestnih nasadih. Interesenti naj se zgledajo pri tajniku g. Kolarju v mestnem gradbenem uradu v Franciškanski ulici 8-I.

⑲ Obilje ribjega blaga. Včerajšnji ribji trg je bil obilo založen. Sardelic je bilo 42 kg po Din 16, 10 kg palamid po Din 26 in 15 kg očač po Din 26 za kg.

⑳ Nove obrtne pravice. V poslednjem času so dobili obrtno pravico: Kostomaj Franjo, brivec, Mišinska 8, Poterč Vekoslav, krojač, Aleksandrova 55, Kraker Leopold, krojač, Gosposka 10, Gobec Ivan, čevljar, Malmatinska 34, Schwab Vera, prodaja cvetic, Gosposka 37, Kanceler Alojz, prevajanje oseb z avtomobilom, Vetrinjska 12, Carnelč Josip, trgovina z manufakturami, Vetrinjska 11, Kosi Hilda, trgovina z lesom, Franciškanska 11, Račič Karol, trgovina s tehničnimi predmeti, Glavni trg 23, Singer Erna, trgovina meš. blaga, Tržaska 54, Koren Marija, branjarja, Smetanova 51, Tavčar Anton, trgovina delikates, Jurčičeva 3, Kos Matija, pek, Radvanjska cesta 13, Brezčnik Roman, mesar, Aleksandrova 53, Trdnika »Romis, družba z o. z. Aleksandrova cesta 6, Ambrosch Leopold, trg. in umetno vrtnarstvo, Koroska 71, Majer Tomo, avtoizvozeček, Masarykova 4, Lukež Helena, trgovina s starinami, Trg svobode 2, Grubešič Mate, gostilna, Frankopanova 2, Habjančič Helena, gostilna, Vodnikov trg 2, Rozman Ana, gostilna, Tvorniška 30, Ahtig Antonija, gostilna, Frankopanska 55, Jovanovič Djordje, čevljar, Kopališka 2, Zohar Marija, gostilna, Betnavska 39, Kumšic Marija, trgovina modnega blaga, Stolna 1.

Cerkveni vestnik

Karmel na Selu pri Ljubljani. V soboto, 15. oktobra, na praznik sv. Terezije Jezusove, bo v Karmelski cerkvi na Selu: ob 5 hla sv. maša, ob 6 slovesna sv. maša, ob 7 in 8 hla sv. maša, Ob 16 pridiga in pete litanije.

Poizvedovanje

Dve grlici sta ušli. Pošten najditelj naj ju odda: Jankele, Stenburgova 6-II.

Primskovski gospod

(Konec.)

Tretje pismo.

Preblagorodna gospa grofica!

Kako sem prišel na to, da bolne zdravim. Moj drugi župnik (to je bilo v Črmošnjicah na Kočevskem) v dušnem pastirstvu mi je pravil, kako se da s pomočjo magnetizma momentano zobobol ozdraviti.

Gladij je s palcem od bolnega zoba po celem telesu preko nožnega palca — in tako je napravil več potez. To je tudi meni uspelo in zobobol je prenehal za več mesecev in let. Tako sem zdravil zobobol in sem poskušal zdraviti tudi druge bolezni, kar mi je večinoma uspelo. Nekoč sem naročil zavoj podobne iz Novega mesta, zaviti je bil v papir; na tem zavoju je bila natiskana razprava o magnetizmu; naročil sem en zavoj podobne in na zavoju je bilo nadaljevanje zgoraj omenjene razprave — ni li to previdnost božja? Bral sem Ennemoseja (medic. filozof. pisec iz Tirola 15. novembra 1787 do 19. septembra 1854, profesor medicine v Bonnu: Studium vom tierischen Magnetismus. Innsbruck-München; najbrž pa je bila razprava: Anleitung zur Mesmerischen Praxis, Stuttgart 1852. Op. pis.), magnetiziral kruh in vodo. — Krestil sem otroka, pri krstu je ozdravela bolna botra. Botra: »Zahvalim se Vam, kar ste mi dali in storili, česar pa sami ne veste, kaj?« Jaz: »Kaj neki?« Botra: »Ko ste iztegnili roko nad otrokom, me je zlahadil po vsem životu neki veter, neki tok in sedaj sem popolnoma ozdravljena od griže.« Drugi slučaj o nekem kmetu. Kmet pravi: »Imel sem grizo, zato sem med službo božjo ostal zunaj pred cerkvenimi vrati ker sem moral vedno

¹ Ta način zdravljenja se imenuje tudi mesmeriziranje po slovečem dunajskem zdravniku dr. Antonu Mesmerju (1734—1815). Ta je začel zdraviti ljudi s praviimi magneti, ki jih je polagal na obolele dele bolnikovega telesa in dosegel dobre uspehe. Kmalu pa se je prepričal, da mu ni treba magnetov, ampak da lahko prenese svoj (animalni) magnetizem na papir, kruh, usnje, žido, kamen in steklo, sploh na vse, in da imajo ti predmeti isti učinek na bolnega kakor magnet sam. (Op. pis.)

hlače v rokah držati. Kaplan (t. j. Humar) menič, da iz zanikrnosti ne maram v cerkev, me zgrabi in sune, da sem kar zletel v cerkev — pri tej priči je nehala griza, ko bi odrezal.

Neki duhovnik mi je pravil: »Videl sem, kako so neki rumeni žarki svignili iz Vaših oči na kruh, ko ste ga v rokah držali in nani gledali.«

Pozneje sem se bral Ennemoseja in začel zdraviti z magnetiziranim kruhom, z vodo, z vinom, z oblati in s papirnatimi odrezki. (Te stvari sem blagoslovil in magnetiziral.) Vseled zgoraj omenjenih slučajev: pri kmetu in pri botri pri krstu sem prišel do izkušnje da že moja bližina zdravilno vpliva in končno sem prišel na to, da je bolnikom ob isti uri odleglo in se je zdravje obrnilo na bolje, ko sem pripravil zdravilo (blagoslovil in magnetiziral oblate). — Magnetiziram tudi sadno drevje, nerodovitne njive in vinograde, ki so kljub dobremu obdelovanju bili nerodovitni in pozneje postali plodoviti. Zdravim tudi antipatije med zakonci, pomagam pri težkih porodih, zdravim tudi nerodovitnost žen in obolelosti pri živini.

Prišel sem do prepričanja, da ni gladenje potrebno in že sama volja zadostuje, toda marsikateremu ne morem pomagati; ne vem pa, zakaj ne. Na Bavarsko in Nižo Avstrijo pošiljam za živino namesto koščka lesa, polje papirja, za ljudi pa oblate in jim označim, koliko morajo vzeti. Tako n. pr. toliko: △ naj jemljejo trikrat na dan.

Vi, blagorodna gospa grofica, lahko vzamete vato, tudi papir v osmerki ali pa v šestnajsterki in namesto homeopatičnih kroglic obložite v obliki trikotika △ ali četverkotika □, to je komodnejše. Vi tudi v vseh teh zadevah pomagajte kakor jaz pomagam in še boljše kakor jaz; le poskusite, že sama Vaša volja bo pomagala (Teh nasvetov se je tudi grofica posluževala, ko je mnogim poročni-cam krvotok ustavila, kakor trdi v svoji knjigi: Aus meinem Leben. Op. pis!)

Pomagajmo človeštvu v tej dolini solz in otirajmo solze; tega daru ne smemo neizrabljenega pustiti.

Posledica mojega zdravljenja je bila, da so me začeli zdravniki preganjati in me postavili pod zandarmerski nadzorstvo. Toda izmuznil sem se jim in na drug način svojo moč uporabljal, da mi niso mogli do živega!

Kar se moje osebe tiče, sodijo nekateri, da

sem na pol svetnik, drugi, da sem na pol vrag, drugi me zopet imajo za šarlatana, neki za prismo-jenega človeka — neka babnica je celo trdila, da sem antikrist. Eni me smatrajo za heretika, drugi za čarovnika. Ali se Vam, cenjena grofica tudi tako godi? — Zalibog se je tudi njej tako godilo, zakaj mnogi hluodumušneži so jo smatrali za prismo-knjeno baronico. Op. pis!

Če je tudi pri Vas tako, naj bo, naj vudi le ljubezen do bližnjega; pustiva lajati pse in hodiva mirno svojim potom dalje.

O zdravilstvu imam nekaj pojma, seveda ne mnogo. Kjer vidim pri vročinskih živčnih boleznih, da bi bila kri hladilnega zdravlila potrebna, dajem hladilna zdravila; magnetizirani oblati sprejmejo hladilno lastnost in moč. To tudi Vi lahko storite. Če mi pa kdo piše, ali po drugi osebi naznani, da je bolan, ne da bi povedal, kaka bolezen ga tare, tedaj magnetiziram sploh s trdnjo voljo in namenom, da bi mu pomagalo. To izdatno bolj pomaga, če specielno magnetiziram, t. j. naravnost zopet tisto bolezen, da te magnetizirane sile hladijo, ogrejejo, razkrojijo, izčistijo in okrepe živce, da škodljive soku izesajo in izločijo i. t. d.

Ljudje od hrvaške meje so prihajali k meni, da jim povem, kako se njihovim svojcem v Ameriki godi i. t. d. in kaj delajo. Rekel sem jim, da tega ne morem vedeti. Pa bolj ko sem jim to zatrjeval, bolj so vame silili, da jim vsaj svoje mnenje povem. Odgovarjal sem jim po svojih vizijah in predočbah, ki so se mi sproti ustvarjale v moji fantaziji. Iz Amerike tem ljudem poslana pisma so potrdila resničnost svojih vidovitih slik. Kaj menite, sploštevna gospa grofica ali je bil to le slučaj ali vidovitost ali fascinacija, ali kaj? — Rad bi izvedel, kaj menite Vi o tem?

Z najglobokejšim spotovanjem

Jurij Humar,

župnik,

Primskovo, 8. januarja 1880.

Tri leta po Humarjevi smrti je ustanovil v Parizu Hektor Durville visoko šolo za magnetiziranje »Ecole Pratique de magnétisme«. Sedaj vodi to šolo njegov sin Henri in jo obiskuje 70 do 80 slušateljev, že graduiranih zdravnikov iz vseh delov sveta. Upajo, da bodo kmalu zdravili tudi bolniki, ki do sedaj še kljubujejo medicinski terapiji; to so pred-

vsem epilepsija in razne vrste hrbteničnih bolezni.

Način zdravljenja z magnetizmom ni nov. Ze Egipčani in Grki so se izborno spoznali na magnetiziranje. Pitagora pa tudi Stoiki so verovali v neki fluid, ki napolnjuje ves univerzum, ki prodre v vsako čelo osveži in okrepi ves organizem, notranjo reakcijo ojača in antitoksični krvi dobivajo novo moč. Terapija s temi žarki povzroči pregrupacijo (transfusion visale) človeških stanic, ki zopet izravnavajo harmonijo v staničeh. Pri magnetiziranju nastanejo električni valovi, ki jih močno koncentrirana magnetizerjeva volja tudi lahko usmeri na veliko daljavo, kamor hoče; ti se serijo, kakor Durville-jeve fotografske plošče pokazujejo, po fluidalnih nitih. On ima celo zbirko teh fotografij. Reichenbach imenuje to elektriciteto »Od«, moderni biologi pa živčni žarki.

V vsakem človeku snivajo nezasišane rezerve tajnih sil, kajti človek je del čudeža narave. Dvoje človeških bitij je dvoje brezčičnih radio-postaj. Tak čudež tajnih fluidalnih sil, da so mu kar bliski svigali iz oči kakor s kakega akumulatorja, je bil pokojni v Bogu usnuli župnik Jurij Humar, močan in krepak kakor hrast, vedno čvrst, vesel in poln zdravega humorja, pri tem pa pobožen, ponižen, drag prijatelj, postrežljiv in nad vse gostoljuben. In ko so ga polagali v grob, pravi »Francis« so ljudje ihteli in tarnali, »čulo se je tuljenje, da bi se moralo smiliti trdemu kamnu.«

Hvaležno ljudstvo pa tudi po 42 letih ni še pozabilo nanj. V stiski, bedi, pomanjkanju in nesreči prihaja še dandanes na njegov grob in odnaša drobce prsti z njegovega groba in trga vejice rožnega grma in liste pisanih cvetic, trdno prepričano, da jih še tudi zdaj iz groba prešinja lista skrivnostna njegova moč, ki je vsakemu prinesla uteho, da bo zdaj še večjo moč imel od Boga v Njegovi bližini kakor prej na tem svetu.

Zato blagoslovljen bodi prah in zemlja, ki krije v sebi blagoslovljene kosti neizmernega dobrotnika dolenskega ljudstva! Večen mu spomin

Prof. Pavel Lokovšelj, Ljubljana.

Če bi kdo cenj. bravec vedel za Humarjevo sliko, naj jo pošlje gosp. Antonu Plešcu, župniku na Primskovem pri Litiji, ali pa na moj naslov: Tavčarjeva ul. 4.